

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 12 – 13 stycznia 2015 r. na kierunku Geografia prowadzonym w obszarze nauk przyrodniczych, na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim i praktycznym, realizowanych w formie stacjonarnej na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie.

przez Zespół Wizytujący Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Halina Gabryś – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Krzysztof Fortuniak – członek PKA,
- dr hab. Krystyna Dwucet – członek PKA,
- dr hab. inż. arch. Jeremi Królikowski – ekspert PKA
- mgr Edyta Lasota - Bełzek – ekspert PKA
- Wiktor Kordyś – ekspert PKA, przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacją o wizytacji

Należy wskazać przesłanki wizytacji (własna inicjatywa PKA, wniosek ministra, wniosek uczelni) oraz czy jest to pierwsza czy kolejna wizytacja (w tym przypadku informacje, w którym roku została przeprowadzona i jakie były jej wyniki przedstawić w **Załączniku nr 3**)

W wyniku poprzedniej oceny programowej przeprowadzonej w 2009 r. Uczelnia otrzymała ocenę pozytywną dla studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich z terminem przeprowadzenia następnej oceny w roku akademickim 2014/2015. Ocena programowa jest więc przeprowadzana po raz drugi.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z przepisami i obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Wizytującego został opracowany na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, przeprowadzonej hospitacji zajęć, analizy prac dokumentujących osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, w tym prac dyplomowych, spotkań z nauczycielami akademickimi i studentami ocenianego kierunku studiów oraz przedstawionej bazy dydaktycznej w której prowadzone są zajęcia dydaktyczne.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę¹

- 1) Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki,

¹Punkty 1 – 8 wraz z podpunktami odpowiadają kryteriom określonym w statucie Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Strategia rozwoju Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie została przyjęta Uchwałą Nr XXII – 40.11/12 Senatu UMCS w Lublinie z dnia 23. 05. 2012 r. Wydział w ramach, którego prowadzony jest oceniany kierunek studiów opracował strategię dla Wydziału w marcu 2012 r. i została ona przedstawiona w dokumencie pt. „Kaskadowanie strategii rozwoju Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie na wybrane jednostki”.

Misje i strategie jednostek wchodzących w skład UMCS zostały zamieszczone na stronie internetowej Uniwersytetu (<http://phavi.umcs.pl/at/attachments/2014/0114/085823-strategia-rozwoju-umcs.pdf>). Określono misję i wizję rozwoju każdej jednostki, cele strategiczne, operacyjne i działania jednostki. Sformułowano także mierniki realizacji celów strategicznych jednostki. Misją Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej jest: 1) kształcenie na wysokim poziomie w ramach studiów I, II i III stopnia na wszystkich prowadzonych kierunkach oraz 2) prowadzenie badań naukowych, mających bezpośrednie zastosowanie w gospodarce i służących rozwojowi uczelni, Lublina i województwa lubelskiego. Wymiernymi wynikami tak sformułowanej misji mają być: wzrost liczby publikacji branżowych z wysokim IF, szybsze awanse zawodowe, a także współpraca z innymi wiodącymi uczelniami w mieście, regionie i kraju oraz z ośrodkami zagranicznymi. Dla kilku istotnych obszarów: kształcenia, badań, relacji z otoczeniem, procesów wewnętrznych i rozwoju podano cele strategiczne, a następnie rozpisano je na cele operacyjne i działania zmierzające do ich osiągnięcia. Powstał w ten sposób imponujący zestaw zamierzeń i szczegółowy program ich realizacji. Lektura dalszego ciągu raportu powizytacyjnego sporządzonego przez Zespół Wizytujący wskazuje, że władze WNoZiGP konsekwentnie wdrażają powyższy program.

Od 2012 r na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS prowadzone są trzy kierunki studiów: geografia, turystyka i rekreacja oraz gospodarka przestrzenna, zaś od roku 2013 geoinformacja.

Główne założenia koncepcji kształcenia w zakresie geografii sformułowano w dziesięciu punktach podkreślając: konieczność organizacji kształcenia w sposób wykorzystujący walory poznawcze, kształcące i aplikacyjne geografii, połączenie wiedzy przyrodniczej z wiedzą o działalności człowieka, przygotowanie do zarządzania przestrzenią i jej zasobami w sposób racjonalny i perspektywiczny, ukierunkowanie procesu kształcenia na studenta, dostarczenie mu aktualnej wiedzy o środowisku geograficznym, ukształtowanie jego umiejętności intelektualnych i praktycznych, a jednocześnie pokazanie zastosowań wiedzy geograficznej w różnych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego i przygotowanie do podjęcia pracy zawodowej. Studia I stopnia mają dostarczyć spójnej wiedzy na temat różnych składników środowiska geograficznego, zapoznać z podstawami warsztatu badawczego (samodzielnej pracy terenowej, laboratoryjnej, wykonywania pomiarów, obserwacji, wizualizacji danych przestrzennych, przeprowadzania podstawowych analiz otrzymanych wyników) oraz przygotować do wykonywania zadań praktycznych. Studia II stopnia mają na celu rozwinięcie warsztatu badawczego, umiejętności krytycznego myślenia i pogłębionej oceny zjawisk, organizacji samodzielnej pracy w ramach określonych zadań teoretycznych lub praktycznych, a także profesjonalnej prezentacji wyników, m.in. w postaci projektów o charakterze aplikacyjnym lub opracowań naukowych. W ramach obydwu stopni zakłada się możliwie szeroki wachlarz specjalności, w tym również o profilu praktycznym, dając studentowi możliwość wyboru odpowiedniej dla niego ścieżki kształcenia. Specjalności powinny odpowiadać nie tylko profilowi badawczemu Wydziału ale także potrzebom rynku pracy. Służy temu wsparcie praktyków reprezentujących przedsiębiorstwa i instytucje o profilu odpowiadającym treściom kształcenia. Koncepcja podkreśla także wagę odpowiednich

warunków kształcenia, dostępu do źródeł informacji, nowoczesnych narzędzi pozyskiwania, przetwarzania i prezentacji danych, aparatury pomiarowej i środków wspomagających proces kształcenia. Zakłada się elastyczność oferty kształcenia w reakcji na zmiany warunków zewnętrznych i wewnętrznych. W tym celu zarówno program jak i proces kształcenia poddawane są okresowej ocenie, której ważnym elementem jest ocena zajęć dokonywana przez studentów. Wyniki oceny są analizowane i wykorzystane w celu doskonalenia procesu dydaktycznego. Dodatkowo, w koncepcji kształcenia zawarto tworzenie oferty w języku angielskim, przeznaczonej dla studentów zagranicznych. Tak ukształtowana koncepcja kształcenia jest w pełni kompatybilna z misją Uczelni i z celami określonymi w strategii jednostki. Oferta kształcenia jest zróżnicowana, a jej zmiany na przestrzeni ostatnich lat pokazują, że władze WNoZiGP bardzo poważnie traktują postulat elastyczności i innowacyjności kształcenia. Studia geograficzne oferowane są w dwóch profilach: ogólnoakademickim i praktycznym, dla obydwu stopni oferta kształcenia przewiduje możliwość wyboru specjalności. W profilu ogólnoakademickim studiów I stopnia proponuje się jedną, zaś w profilu praktycznym - trzy specjalności. Na studiach II stopnia odpowiednio dwie i trzy specjalności. Na studiach I i II stopnia możliwy jest ponadto wybór dodatkowego bloku pedagogicznego przygotowującego studentów do zawodu nauczyciela przyrody i geografii.

- 2) wewnątrzni i zewnątrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju.

Studenci, jako interesariusze wewnętrzni, uczestniczą w określaniu koncepcji kształcenia kierunku geografia poprzez zasiadanie w Radzie Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS (zwanego dalej WNoZiGP) oraz poprzez aktywny udział w kształtowaniu i promowaniu jakości kształcenia, zwłaszcza dzięki zasiadaniu w Wydziałowym Zespole ds. Jakości Kształcenia.

Liczba miejsc przeznaczonych dla studentów i doktorantów w Radzie Wydziału spełnia przesłanki art. 67 ust. 4 Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.), i wynosi 23%. Na 35 członków Rady Wydziału przypada 6 studentów i 2 doktorantów, co zostało ustalone na podstawie składu Rady Wydziału. W ramach posiedzeń Rady Wydziału studenci mają prawo swobodnej wypowiedzi oraz zgłaszania spraw studenckich do porządku obrad. Na podstawie przedstawionych przez Władze Wydziału protokołów z trzech posiedzeń Rady Wydziału poprzedzających datę wizytacji PKA należy stwierdzić, że studenci uczestniczą w posiedzeniach.

Dobłą praktyką są spotkania organizowane przez przedstawicieli samorządu studenckiego, wraz z Władzami Wydziału z ogółem studentów Wydziału, w ramach których przedstawiane są m.in. proponowane zmiany w koncepcji kształcenia oraz kierunki rozwoju Uczelni i Wydziału. W czasie tych spotkań studenci mogą przekazać swoje uwagi przedstawicielom samorządu oraz bezpośrednio Władzom. W ramach spotkań wypracowano nowe rozwiązania w zakresie planu studiów, dostosowując sekwencyjność modułów do uwag zgłaszanych przez studentów.

Podczas spotkania z ZO PKA przedstawiciele samorządu studenckiego wskazali na bardzo dobrą bieżącą współpracę z jednostkami administracji wydziałowej. Studenci zrzeszeni w samorządzie studenckim mają dużą wiedzę na temat ogółu spraw związanych funkcjonowaniem Wydziału oraz dobrze orientują się w perspektywach rozwoju swojego kierunku.

Uczestnictwo studentów w Wydziałowym Zespole ds. Jakości Kształcenia zostało poświadczane na podstawie przedstawionych notatek służbowych ze spotkań Zespołu. Przedstawiciele samorządu studenckiego stwierdzili, że mają dostęp do analiz wyników ewaluacji procesu kształcenia na wizytowanym kierunku.

Od momentu powstania kierunku w roku 2011/12 działa komisja programowa a od 2012 zespół programowy powołany przez Radę Wydziału na aktualną kadencję, składający się z 10 osób, w tym 2 praktyków i 2 studentów. Posiedzenia zespołu odbywają się regularnie a ich przebieg zapisany jest w protokołach zawierających tematykę, przebieg dyskusji i wnioski. Oprócz osób powołanych do zespołu na etapie tworzenia koncepcji kształcenia i programu studiów w pracach uczestniczyli interesariusze zewnętrzni. W protokole pierwszego posiedzenia komisji w dniu 21 listopada 2011 roku w punkcie 4 zapisano, iż propozycje koncepcji i programów kształcenia będą skonsultowane z praktykami spoza uczelni. Istnieje dokumentacja zawierająca konkretne propozycje i wnioski programowe od interesariuszy zewnętrznych (m.in. określono potrzeby kształcenia w zakresie ekofizjografii, kartografii). Na ostatnim (19.11.2014) posiedzeniu stwierdzono m.in., że studenci oczekują większej samodzielności, należy zintensyfikować zajęcia praktyczne z użyciem zaawansowanych programów komputerowych i specjalistycznej aparatury naukowej. Odbywają się także spotkania innych komisji wydziałowych (ds. Promocji i Marketingu) z przedstawicielami instytucji zewnętrznych w celu nawiązania i rozwoju współpracy w realizacji praktyk studenckich, prac dyplomowych, wykonywania wspólnych projektów (2011). Istnieje lista tematów prac dyplomowych skierowanych z gmin i urzędu marszałkowskiego, a także wnioski samorządów o współpracę, umowy z samorządami i instytucjami samorządowymi i naukowymi oraz firmami i przedsiębiorstwami m.in. wydobywczymi.

To uprawnia do stwierdzenia, iż zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na praktycznym kierunku studiów geografii, a także określają jego profil, efekty i perspektywy rozwoju.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

1) Koncepcja kształcenia na kierunku Geografia nawiązuje w pełni do misji Uczelni i zbudowana jest w oparciu o cele określone w strategii Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej. Oferta kształcenia jest elastyczna i uwzględnia potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego.

2) W procesie tworzenia koncepcji kształcenia, profilu kierunku Geografia, jego celów i perspektyw rozwoju uczestniczą interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni. Studenci wizytowanego kierunku mają możliwość współkształtowania procesu kształcenia poprzez działalność samorządu studenckiego, reprezentującego ogół studentów w ramach posiedzeń Rady Wydziału, a także uczestniczącego w pracach Komisji ds. Jakości Kształcenia. Ogół studentów ma pośredni wpływ na kształtowanie koncepcji rozwoju kierunku, m.in. w ramach corocznych spotkań władz dziekańskich ze wszystkimi studentami kierunku. Zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na praktycznym kierunku studiów geografii, a także określają jego profil, efekty i perspektywy rozwoju.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

- 1) Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania formułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunek się wywodzi; opis efektów jest publikowany.

Ocenę programów kształcenia, zakładanych celów i efektów kształcenia przeprowadzono na podstawie Raportu Samooceny, materiałów przekazanych w czasie wizytacji, odbytych spotkań i rozmów, wizytacji zajęć oraz ocenionych prac etapowych i dyplomowych.

Oceniany kierunek studiów prowadzony jest na obu poziomach kształcenia w dwóch profilach: ogólnoakademickim i praktycznym. Taka koncepcja kształcenia jest wynikiem ogólnowydziałowej dyskusji nad kształtem oferty kształcenia Wydziału, w tym studiów geograficznych w nowych realiach edukacyjnych. Opracowując koncepcję kształcenia uwzględniającą profil praktyczny Zespół Programowy ds. Kierunku Geografia kierował się dwiema podstawowymi przesłankami: 1/ próbą wykorzystania aplikacyjnego charakteru wiedzy geograficznej mającej szerokie zastosowanie w różnych sferach życia społecznego i gospodarczego oraz podniesienia rangi geografii jako kierunku studiów i jako dyscypliny w opinii społecznej, 2/ dostosowaniem oferty kształcenia do zmian zachodzących w zakresie geografii jako nauki i w rzeczywistości społeczno-gospodarczej. Proces budowania koncepcji kształcenia miał charakter wieloetapowy i uwzględnił sugestie i wnioski zebrane podczas dyskusji przeprowadzonych w gronie interesariuszy wewnętrznych Wydziału. Końcowym etapem było przygotowanie kierunkowych efektów kształcenia wraz z programem studiów, które następnie zostały zatwierdzone Uchwałą nr 15/D/12 Rady Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie z dnia 22 lutego 2012 r. w sprawie przyjęcia kierunkowych efektów kształcenia w zakresie geografii.

Przygotowywany program studiów był również konsultowany z interesariuszami zewnętrznymi. Określone efekty kształcenia dla kierunków studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz studiów trzeciego stopnia Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej Senat Uniwersytetu Marii Curie - Skłodowskiej w Lublinie zatwierdził 25 kwietnia 2012 r. Uchwałą Nr XXII-39.7/12, zgodnie z przyjętymi procedurami. Opisy efektów kształcenia dla kierunku Geografia studiów pierwszego i drugiego stopnia stanowią odpowiednio Załączniki nr 1 i 2 do wymienionej Uchwały Senatu UMCS.

Efekty kształcenia zostały sformułowane oddzielnie dla profilu ogólnoakademickiego i praktycznego. Analiza przedstawionych efektów kształcenia nasuwa pewne wątpliwości dotyczące przyporządkowania efektów kierunkowych do efektów obszarowych w świetle wyodrębnienia kierunku z jednego obszaru tj. z obszaru nauk przyrodniczych, dziedziny nauk o Ziemi, dyscypliny geografia. I tak: dla profilu ogólnoakademickiego studiów I stopnia (stacjonarnych) ogółem sformułowano 47 kierunkowych efektów kształcenia, w tym 21 w kategorii wiedzy, 18 w kategorii umiejętności oraz 8 w zakresie kompetencji społecznych. 17 efektów w zakresie wiedzy jest przyporządkowanych do obszaru nauk przyrodniczych, 2 efekty odnoszą się do dwóch obszarów kształcenia przyrodniczego i społecznego, 2 tylko do obszaru nauk społecznych. W zakresie umiejętności 13 efektów przyporządkowano naukom przyrodniczym, 3 odnoszą się do nauk przyrodniczych i społecznych, jeden przypisano naukom społecznym, a jeden K U16 (stosuje graficzne metody prezentacji treści z

uwzględnieniem zasad i reguł kartograficznych) nie ma odniesienia do żadnego obszaru. Przyporządkowania te są na ogół zasadne, natomiast efekt K_U16 (jako silnie związany z kierunkiem, po uzasadnieniu zapisu) powinien być odniesiony do efektów z obszaru nauk przyrodniczych, ewentualnie do efektów obszarowych nauk technicznych. W zakresie kompetencji społecznych efekty, oprócz efektu K_K03 (bez odniesienia), zostały przyporządkowane właściwie (w tym 3 do obu obszarów nauk przyrodniczych i społecznych). Należy podkreślić, iż efekty które zostały przyporządkowane jednocześnie do obu obszarów wskazują na wieloobszarowość kierunku. Zaś efekt K_K03 *Wykazuje obiektywizm w ocenie zjawisk przyrodniczych, społecznych, gospodarczych i politycznych* dobrze wpisuje się w efekty nauk przyrodniczych i społecznych.

Opis efektów dla studiów I stopnia o profilu praktycznym obejmuje podobnie jak w profilu ogólnoakademickim 21 efektów w zakresie wiedzy, (w tym 2 odnoszą się do nauk społecznych oraz dwa do obu obszarów, pozostałe do obszaru nauk przyrodniczych profilu praktycznego) 21 w zakresie umiejętności (tutaj bez odniesienia pozostają dwa efekty K_U19 i K_U21) i 11 w zakresie kompetencji (bez odniesienia są 4 efekty – K_K03, K_K04, K_K05, K_K09, a 3 odnoszą się do obu obszarów). Taki opis kierunkowych efektów kształcenia, w którym brak jest odniesień kilku efektów kierunkowych do odpowiednich efektów obszarowych oraz w którym odniesiono niektóre efekty do innego obszaru kształcenia nie uzasadnia wyczerpująco wyboru wskazanego jednego obszaru kształcenia, jak również dziedziny i dyscypliny naukowej do wyodrębnienia i opisu w języku efektów kształcenia kierunku Geografia. Efekty które zostały przyporządkowane jednocześnie do dwóch obszarów kształcenia wskazują na możliwość zaliczenia kierunku do obu obszarów, tj. przyrodniczego i społecznego. ZW zwraca uwagę, że ewentualne wprowadzenie dodatkowego obszaru nauk społecznych znajduje wsparcie w proponowanym przez Wydział minimum kadrowym, w którym są reprezentanci tego obszaru. Zespół Wizytujący zaleca uporządkowania i uzupełnienia wymienionych elementów opisu efektów kształcenia.

Efekty kształcenia dla studiów II stopnia o profilu ogólnoakademickim zawierają 16 efektów w zakresie wiedzy, 15 w zakresie umiejętności i 8 w zakresie kompetencji. Efekty te przyporządkowano do efektów obszarowych profilu ogólnoakademickiego z zakresu nauk przyrodniczych, trzy do nauk społecznych (K_W07, K_U01, K_U02), jeden do obu obszarów (K_K03). Dla studiów II stopnia o profilu praktycznym określono łącznie 46 efektów, w tym 18 z zakresu wiedzy, 20 z zakresu umiejętności i 8 z zakresu kompetencji. Tutaj sześć efektów odnosi się do dwóch obszarów tj. nauk przyrodniczych i społecznych profilu praktycznego, dwa w zakresie umiejętności przyporządkowano tylko do obszaru nauk społecznych profilu praktycznego.

Analizując efekty kierunkowe określone zarówno dla studiów I i II stopnia w profilu ogólnoakademickim i praktycznym należy zauważyć, że poza odniesieniem ich w głównej mierze do obszaru nauk przyrodniczych (186 efektów), dodatkowo 11 efektów przyporządkowano do dwóch obszarów tj. obszaru nauk przyrodniczych i społecznych a 7 odnosi się tylko do obszaru nauk społecznych; bez odniesienia pozostaje 8 efektów - dotyczą one umiejętności i kompetencji społecznych. Efekty bez odniesienia należy przyporządkować do właściwych obszarów kształcenia.

Przedstawiony opis efektów kierunkowych, zgodnie z zasadami Krajowych Ram Kwalifikacji uwzględnia trzy kategorie tj. efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Efekty sformułowane dla studiów II stopnia uwzględniają zaawansowaną i pogłębioną wiedzę oraz dojrzałe umiejętności i kompetencje społeczne w porównaniu do efektów określonych dla studiów I stopnia, co należy uznać za właściwe.

W ogólnym zarysie efekty odpowiadają fundamentalnej koncepcji kształcenia na kierunku studiów Geografia, jaką jest przygotowanie absolwentów umięających łączyć wiedzę przyrodniczą z wiedzą o działalności człowieka, a także umięających właściwie interpretować zjawiska i procesy zachodzące w przestrzeni geograficznej oraz zarządzać tą przestrzenią i jej zasobami w racjonalny i perspektywiczny sposób na bazie najnowszych osiągnięć naukowych.

Matryce efektów kształcenia przedstawiono dla programów realizowanych w latach 2012/13, 2013/14, 2014/15 osobno dla wszystkich poziomów i profili. Pokrywają one wszystkie efekty kierunkowe. Analiza tych efektów pozwala zauważyć, iż jest kilka efektów przedmiotowych (na studiach I stopnia w profilu praktycznym i ogólnoakademickim), w zakresie umięątności i kompetencji przyporządkowanych efektom „luźnym”, co pokazują i macierz efektów kształcenia i sylabusy (załączniki do Raportu samooceny nr 1.2 oraz nr 3). Opis ten wymaga zatem doprecyzowania i odniesienia do właściwych obszarów kształcenia. Mimo wykazanych powyżej drobnych uwag, opis przedmiotowych i kierunkowych efektów kształcenia wykazuje spójność, gdyż efekty przedmiotowe uszczegółwiają i rozwijają efekty kierunkowe, a także uwzględniają specyfikę profilu praktycznego (I i II stopnia) i ogólnoakademickiego również w przypadku studiów I i II stopnia.

Na ocenianym kierunku na obydwu poziomach, zarówno o profilu ogólnoakademickim, jak i praktycznym, oferta kształcenia przewiduje możliwość wyboru specjalności. W profilu ogólnoakademickim studiów I stopnia proponuje się specjalność Organizacja przestrzeni społeczno-ekonomicznej, zaś o profilu praktycznym: Geomonitoring z ekofizjografią, Hydroklimatologię i Kartografię i geoinformację. Na studiach II stopnia są to: w profilu ogólnoakademickim – Klimatologia i gospodarka wodna oraz Zarządzanie środowiskiem; natomiast w profilu praktycznym – Planowanie przestrzenne, Rozwój regionalny, Kartografia i geoinformacja.

Na studiach I i II stopnia istnieje możliwość dodatkowego wyboru bloku pedagogicznego przygotowującego studentów do zawodu nauczyciela przyrody i geografii. Dla bloku pedagogicznego studiów I i II stopnia określono szczegółowe efekty kształcenia zgodnie z przepisami znowelizowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i wydanym na jej podstawie rozporządzeniu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela - w zakresie wiedzy 13 efektów, w zakresie umięątności 15 efektów i 7 w zakresie kompetencji społecznych.

Zakładane efekty kształcenia na studiach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy, umożliwiają także uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu (uprawnień do nauczania geografii w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych oraz uprawnień zawodowych w zakresie geodezji i kartografii przy wyborze specjalności *Kartografia z geoinformacją*, której program jest dostosowany do rozporządzenia Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 31 stycznia 2014 r).

Informacja o zakładanej realizacji efektów kształcenia w ramach programu studiów została podana w matrycach odniesienia efektów kierunkowych do efektów szczegółowych dla poszczególnych przedmiotów/modułów. Kierunkowe efekty kształcenia są dostępne w Dziekanacie Wydziału. Treści efektów szczegółowych są dostępne w sylabusach poszczególnych przedmiotów. W sylabusach efekty szczegółowe odniesiono do efektów kierunkowych i obszarowych; efekty te korespondują ze sobą co wzmacnia ich realizację. Określono także sposoby oceniania efektów przedmiotowych w zakresie wiedzy, umięątności i kompetencji społecznych. Również efekty określone dla praktyki zawodowej

na studiach I i II stopnia o profilu praktycznym harmonizują z efektami kierunkowymi, co wskazuje na możliwość ich realizacji. Sylabusy są prezentowane studentom podczas pierwszych zajęć organizacyjnych z każdego z przedmiotów, a także są dostępne online.

2) efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne,

Kierunkowe i szczegółowe efekty kształcenia dla prowadzonego kierunku studiów Geografia na WNoZiGP zostały sformułowane w sposób przejrzysty i zrozumiały, odrębnie dla profilu ogólnoakademickiego i praktycznego. W profilu praktycznym znaczną część efektów stanowi grupa efektów z zakresu umiejętności praktycznych. Studenci podczas spotkania z Zespołem Wizytującym PKA potwierdzili, że efekty kształcenia są im przedstawiane w sposób jasny i przystępny i wiedzą jakie efekty będą mieli możliwość osiągnąć poprzez udział w zajęciach z danego przedmiotu. Wątpliwości studentów w tym zakresie budzi wprowadzony system modułowy, scalający kilka przedmiotów w jeden blok.

Analizując efekty kształcenia na poziomie poszczególnych przedmiotów/modułów można stwierdzić, że są one możliwe do osiągnięcia z uwagi na zrozumiały opis poddający się ocenie. Wskazano w nich powiązania między efektami szczegółowymi a kierunkowymi i obszarowymi. Na podstawie analizy efektów kierunkowych oraz przedmiotowych można stwierdzić, że efekty kształcenia zostały określone dla kierunku w sposób zrozumiały i pozwalają na stworzenie przejrzystego systemu ich weryfikacji według przyjętych metod oceny. Efekty zawierają podstawowe treści dla kierunku Geografia. Pełna ich realizacja prowadzi do osiągnięcia założonych kompetencji absolwenta.

3) jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny.

System oceny efektów kształcenia określa m.in. „Procedura opracowania i weryfikowania efektów kształcenia na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS” przyjęta Uchwałą RW NoZiGP nr3/01/2014 z dnia 22.01.2014 r. (zał. IV.4). W części drugiej procedura zawiera sposoby weryfikacji efektów kształcenia na różnych etapach kształcenia rozumiane jako monitorowanie zgodności zakładanych efektów kształcenia z programami studiów oraz jako sprawdzanie stopnia ich osiągnięcia przez studentów. W ramach tej procedury ustalono m.in. wymagania dotyczące zaliczenia przedmiotów/modułów, zasady archiwizacji prac studentów dokumentujących osiągnięcia założonych efektów kształcenia i kryteria ilościowe stosowane przy ocenie pracy studenta. Oceny z egzaminów i zaliczeń rejestrowane są w formie elektronicznej i papierowej oraz na karcie okresowych osiągnięć studenta. Podstawowymi formami weryfikacji efektów kształcenia są prace kontrolne, kolokwia, referaty, prezentacje, dyskusje, projekty, egzaminy pisemne i ustne, a dla całych studiów - praca i egzamin dyplomowy. Sposób weryfikacji efektów kształcenia uzyskanych w trakcie praktyki zawodowej określa Regulamin Praktyk (zał. VI.7), zaś proces weryfikacji efektów kształcenia poprzez pracę i egzamin dyplomowy określa Regulamin studiów § 33 oraz zasady dyplomowania przyjęte przez Radę Wydziału (Uchwała RW NoZiGP nr 2 z dnia 23.01.2013 r. i Uchwałą nr 2/05/2014 z dnia 21 maja 2014 r). Formy weryfikacji modułowych efektów kształcenia zostały przedstawione w sylabusach.

Weryfikacji efektów kształcenia służy również ankieta przeprowadzana wśród absolwentów Wydziału tuż po zakończeniu ostatniego roku studiów. Przyjęty system

weryfikacji efektów kształcenia jest prawidłowy. Prawa i obowiązki studenta związane z zaliczeniem przedmiotów, zdawaniem egzaminów, zaliczeniem etapów studiów i całych studiów określa Regulamin studiów UMCS. Rozwiązania zawarte w Regulaminie poza regulacjami związanymi z zaliczeniem przedmiotów określają ramy organizacyjne dla procesu weryfikacji osiągnięć studenta, formułują uprawnienia odwoławcze oraz określają konsekwencje braku zaliczenia. Regulamin wprowadza również skalę ocen stosowanych w ramach procesu weryfikacji osiągnięć studenta. Rozwiązania stosowane w tym zakresie są przejrzyste i prawidłowe.

Zgodnie z Regulamin studiów § 21 podstawowym okresem zaliczeniowym na WNoZiGP jest semestr, chyba, że program studiów przewiduje inaczej.

Warunkiem zaliczenia semestru/roku jest spełnienie wszystkich wymagań (zaliczenie zajęć, praktyk) oraz zdanie wszystkich egzaminów określonych w planie studiów. Regulamin studiów (§ 22) stanowi, iż egzaminy i zaliczenia z przedmiotów objętych programem studiów kończą się wystawieniem oceny. Student nie może przystąpić do egzaminu z przedmiotu, z którego nie uzyskał wcześniej wymaganych zaliczeń.

Na Uczelni stosowana jest tradycyjna 6-stopniowa skala ocen: od oceny „bardzo dobry” (5,0) do oceny „niedostateczny” (2,0).

Zaliczenie studiów wymaga uzyskania zaliczenia wszystkich przedmiotów ujętych w planie studiów, zdania wszystkich egzaminów, zaliczenia praktyki zawodowej, złożenia pracy dyplomowej i uzyskania jej pozytywnej oceny oraz zdania egzaminu dyplomowego. W planie studiów i sylabusach podana jest forma zaliczenia przedmiotu uwzględniająca egzamin i zaliczenie na ocenę. System weryfikacji efektów kształcenia stosowany na ocenianym kierunku studiów jest kompleksowy, ponieważ obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia oraz wszystkie jego etapy.

I tak weryfikacja wiedzy oraz umiejętności odbywa się na wizytowanym kierunku poprzez testy, kolokwia, udział i aktywność w trakcie zajęć, ocenę prezentacji, projektów, egzaminy w formie pisemnej i ustnej, a także sprawozdanie z przebiegu praktyk, sprawozdanie, ewentualnie kolokwium z ćwiczeń terenowych oraz pracę i egzamin dyplomowy. Zaliczenia przedmiotu dokonuje prowadzący zajęcia. Określa on także zasady zaliczenia przedmiotu, co zwykle odbywa się na pierwszych zajęciach. Efekty z zakresu wiedzy mogą być weryfikowane poprzez ocenę etapowych osiągnięć studenta, np. opracowania z ćwiczeń praktycznych, zaliczenia cząstkowe i końcowe oraz egzaminy. Sposób oceniania prac zaliczeniowych, egzaminów i innych form weryfikowania osiągniętych efektów kształcenia uzależniony jest od specyfiki przedmiotu. Umiejętności są weryfikowane zarówno podczas zajęć praktycznych (ćwiczeń, laboratoriów, seminariów, w tym np. poprzez ocenę prezentacji multimedialnych czy umiejętności wykorzystania technik i narzędzi badawczych do interpretacji pozyskanych danych, umiejętności interpretacji zjawisk i procesów przyrodniczych) prowadzonych na Uczelni, jak i podczas zajęć terenowych i praktyk. Zdefiniowane kompetencje społeczne, mogą być weryfikowane zarówno podczas zajęć praktycznych (np. umiejętność współdziałania w grupie, umiejętność określania priorytetów służących określaniu zadania, otwartość i tolerancja, umiejętność identyfikacji i rozstrzygnięcia dylematów związanych z wykonywaniem zawodu, dyskusję i dobór argumentów, itp.), jak i podczas specjalistycznych zajęć fakultatywnych (np. kształtuje postawę wrażliwości na doświadczenia środowiska zurbanizowanego, jest świadomy stałego doskonalenia swoich kompetencji personalnych i zawodowych, rozumie potrzebę uczenia się przez całe życie, motywuje innych do pracy nad własnym rozwojem, jest świadomy odpowiedzialności za bezpieczeństwo pracy w ramach prowadzonych badań i działalności

zawodowej). Weryfikacji efektów kształcenia dokonuje się również poprzez praktyki zawodowe. Analiza sposobów weryfikacji efektów pozwala stwierdzić, iż stosowane formy weryfikacji są właściwe i umożliwiają weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągnięcia efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia.

W opinii studentów sposoby weryfikacji częściowej są zróżnicowane, przy tym jako formę dominującą wskazali na test. Występują także formy opisowe, rzadziej mają miejsce weryfikacje w formie ustnej. Studenci wskazali także na prezentacje multimedialne, oparte na pracy w grupie, stanowiące formę zaliczenia w ramach kilku przedmiotów. Częstotliwość stosowanych form weryfikacji jest uzależniona od przedmiotu, jednakże w ramach każdego z przedmiotów metody takie są wykorzystywane przynajmniej raz w toku semestru.

Egzaminy końcowe mają głównie formę opisową. Studenci stwierdzili, że są dobrze poinformowani o zasadach przeprowadzania egzaminów. Ogół studentów ma jednak przeświadczenie o nieprzejrzystości zasad oceniania przedmiotu Kartografia. Nieprzejrzystość ta ma przejawiać się w postaci oceny za styl i charakter pisma, a nie za merytoryczną wartość pracy.

Podczas spotkania z ZO PKA studenci stwierdzili, że stosowane w ramach kierunku formy weryfikacji oraz ich częstotliwość są odpowiednie i pozwalają na sprawdzenie osiągnięcia założonych efektów kształcenia. Mimo braku uwag co do formy weryfikacji częściowej i końcowej, studenci wskazali na nierównomierny rozkład nakładów pracy w toku semestru. Nierównomierność ta polega na bardzo dużym nagromadzeniu treści kształcenia pod koniec każdego semestru. Ogólna ocena systemu przez studentów była pozytywna, z wyjątkiem wspomnianego przedmiotu Kartografia. Studenci są informowani o stosowanym systemie weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia podczas pierwszych zajęć organizacyjnych. Szczegółowa informacja o sposobie przeprowadzania egzaminu znajduje się także w rubryce „metoda i kryteria oceniania” sylabusów każdego z przedmiotów. Podczas spotkania z ZO PKA studenci określili swój poziom informacji dotyczący zasad systemu weryfikacji efektów kształcenia jako dobry.

Analiza struktury ocen z sesji egzaminacyjnej w roku akademickim 2013/2014 wskazuje na pewną prawidłowość w rozkładzie poszczególnych ocen, tj. im wyższy rocznik, tym większy jest udział ocen bardzo dobrych. Na pierwszym roku studiów licencjackich nie odnotowano ocen bardzo dobrych i tylko jedną ocenę plus dobrą, największy odsetek stanowiły oceny dostateczne, były też oceny niedostateczne. Na wyższych latach studiów I stopnia wysoki jest udział ocen powyżej oceny dobrej. Na podstawie analizy ocen uzyskanych w sesji egzaminacyjnej można przypuszczać, iż wysokie oceny uzyskane przez studentów na ostatnich latach poszczególnych poziomów studiów są wynikiem dojrzałości studentów i umiejętności uczenia się ukształtowanej przez kolejne lata. Poza tym znaczenie ma także fakt, że egzaminy na ostatnim roku studiów II stopnia dotyczą wyłącznie przedmiotów specjalnościowych. Warto podkreślić, że w ocenianej Jednostce struktura ocen jest ciągle monitorowana i identyfikowane są jej przyczyny. Potwierdzeniem tych działań jest przedstawiona Zespołowi Wizytującemu prezentacja ilustrująca opracowaną strukturę ocen dla wybranych przedmiotów dla I, II i III roku I^o studiów oraz I roku II° studiów z sesji zimowej 2013/2014, oceny były również analizowane na tle wyników rekrutacji i omawiane na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 21.05. 2014 r.

Proces dyplomowania weryfikuje końcowe efekty kształcenia na studiach I i II stopnia. Zasady związane z procesem dyplomowania przedstawione zostały w § 33- 39 Regulaminu studiów UMCS. Oprócz tego Wydział ma opracowany dokument „Zasady dyplomowania na WNoZiGP UMCS”, który został przyjęty Uchwałą Nr 2/1D Rady Wydziału z dnia 23 stycznia

2013 r (Zał.VI.6) i Nr 2/05/2014 z dnia 21 maja 2014 r. W dokumencie tym określono zasady wyboru specjalności, opiekuna naukowego, zasady zatwierdzania tematów dyplomowych, wymagania co do zakresu i formy prac dyplomowych oraz regulamin egzaminów dyplomowych. Określono standard prac dyplomowych, ich charakter i strukturę pracy. Student dokonuje wyboru specjalności spośród zestawu przewidzianego planem studiów na określony rok akademicki przed końcem drugiego semestru na studiach licencjackich oraz na etapie rekrutacji na studiach II stopnia. Liczba uruchomionych specjalności na danym roku zależy od liczby studentów tego rocznika, przy czym obowiązuje zasada, że jedna specjalność powinna liczyć co najmniej 20 studentów. W przypadku kiedy liczba chętnych do przyjęcia na daną specjalność jest większa od limitu miejsc, o zakwalifikowaniu na specjalność decyduje średnia ocen z pierwszego semestru na studiach licencjackich, a na studiach II stopnia – średnia ocen ze studiów I stopnia uzyskanych na dyplomie, bądź szczególne i udokumentowane osiągnięcia studenta w danej dziedzinie związanej ze specjalnością. Opiekunem prac dyplomowych i magisterskich mogą być samodzielni nauczyciele akademicy oraz doktorzy, przy czym doktorzy mogą być opiekunami jedynie prac licencjackich. Opiekunowie prac nie mogą prowadzić więcej niż 12 prac dyplomowych na danym roczniku, łącznie na wszystkich kierunkach prowadzonych przez Wydział. Natomiast na profilu praktycznym zasady dyplomowania dopuszczają możliwość prowadzenia pracy dyplomowej przez doktora z poza Uczelni, z udokumentowanym dorobkiem praktycznym za zgodą Rady Wydziału lub w uzasadnionych przypadkach przez magistra, za zgodą Rektora a łączna liczba prowadzonych przez nich prac nie może być większa niż 8. Zespół Wizytujący uważa, iż w procesie dyplomowania na profilu praktycznym studiów II stopnia można przewidzieć funkcję opiekuna pomocniczego pracy dyplomowej np. magistra z dużym doświadczeniem zawodowym ale funkcję promotora powinien obejmować nauczyciel co najmniej ze stopniem naukowym doktora habilitowanego. Tematy prac dyplomowych podlegają ocenie przez Zespół ds. Jakości Kształcenia, a następnie są opiniowane i zatwierdzane przez Radę Wydziału. Każda zmiana tematu pracy wymaga zgody opiekuna naukowego i Prodziekana ds. Studenckich i Kształcenia, później wniosek opiniuje i zatwierdza Rada Wydziału. W uzasadnionych przypadkach możliwa jest zmiana opiekuna naukowego – o zmianę wnioskuje student. Praca dyplomowa może mieć charakter przeglądowy, badawczy lub projektowy. Recenzentem pracy magisterskiej może być nauczyciel akademicki z tytułem naukowym profesora lub stopniem naukowym doktora habilitowanego, zaś pracy dyplomowej może być też praktyk z doświadczeniem zawodowym z zakresu tematyki pracy dyplomowej. Warunkiem dopuszczenia do egzaminu dyplomowego jest uzyskanie zaliczenia wszystkich przedmiotów objętych planem studiów i praktyk, a także uzyskanie oceny pozytywnej z pracy dyplomowej i złożenie w Dziekanacie wymaganej liczby egzemplarzy pracy dyplomowej, indeksu, fotografii oraz opłaty za dyplom. Oceny pracy w formie pisemnej dokonują niezależnie opiekun pracy oraz jej recenzent na arkuszach recenzji pracy dyplomowej, które zostały zmodyfikowane pod kątem weryfikacji efektów kształcenia (wzór arkusza stanowi zał. VI.7). Jeżeli recenzent oceni pracę jako niedostateczną, o dopuszczeniu do egzaminu decyduje Dziekan Wydziału, który może zasięgnąć opinii drugiego recenzenta. W Uczelni obowiązuje 6-stopniowa skala ocen: od oceny „bardzo dobry” (5,0) do oceny „niedostateczny” (2,0), stosowana zarówno w przypadku egzaminów i zaliczeń, jak i przy ocenianiu pracy dyplomowej. Egzamin dyplomowy po przedstawieniu pracy dyplomowej student składa przed komisją w której przewodniczy - Dziekan lub upoważniony przez niego nauczyciel akademicki, posiadający tytuł naukowy lub stopień doktora habilitowanego. Oprócz przewodniczącego w skład komisji wchodzi kierujący pracą i recenzent pracy.

Sprawdzone przez Zespół PKA protokoły egzaminu dyplomowego potwierdziły takie składy Komisji jakie określają ustalone na Wydziale i w Uczelni zasady. Na egzaminie dyplomowym student odpowiada na pytania zadane przez opiekuna naukowego i recenzenta. Zespół Wizytujący dokonał przeglądu wybranych prac dyplomowych. Analiza tych prac pokazała, że ich tematy zgodne są z kierunkiem studiów, przedstawiają nakład pracy studenta i prawidłowo odnoszą się do określonego w celu pracy problemu, mają charakter opracowań na poziomie podstawowym. Zastrzeżenia budzą zadawane na egzaminie dyplomowym pytania, których liczba jest zróżnicowana (od 2 do czterech), a ich zakres dotyczy głównie problematyki związanej z tematem pracy oraz specjalności. Brak jest pytań z zakresu studiowanego kierunku, na co należy zwrócić uwagę. Odpowiedź na każde z pytań oceniana jest oddzielnie, w skali ocen od 2 do 5. Na wniosek studenta lub kierującego pracą może zostać zorganizowany otwarty egzamin dyplomowy. Ukończenie studiów następuje po złożeniu egzaminu dyplomowego z wynikiem co najmniej dostatecznym. Końcowy wynik studiów wpisywany w dyplomie ukończenia studiów stanowi średnia arytmetyczna ze wszystkich ocen końcowych z przedmiotów uzyskanych w ciągu całego okresu studiów, ocen uzyskanych z pracy dyplomowej i oceny z egzaminu dyplomowego.

Analiza wyników z egzaminu dyplomowego przeprowadzonego w roku akademickim 2013/2014 na obydwu poziomach studiów wskazuje, że ich rozkład jest bardzo podobny do rozkładu z sesji egzaminacyjnej w tym roku. Mniej jest ocen dostatecznych i plus dostatecznych (ok. 25%), a przeważają oceny bardzo dobre i dobre. Ponadto więcej ocen bardzo dobrych odnotowano na egzaminie licencjackim, niż na studiach II stopnia.

Poddane oglądowi wybrane karty okresowych osiągnięć studenta, indeksy oraz protokoły zaliczenia przedmiotu pozwoliły na stwierdzenie, iż dokumenty te są sporządzane zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 1188).

W wybranych losowo teczkach absolwentów znajdują się wymagane dokumenty związane ze złożeniem egzaminu dyplomowego (protokoły egzaminu dyplomowego, recenzje pracy dyplomowej, prace dyplomowe). Analiza dyplomów i suplementów oraz protokołów egzaminu dyplomowego wykazała, że sporządzane są one poprawnie. Teczki akt osobowych studenta przechowuje się w archiwum Uczelni przez okres 50 lat (zgodnie z § 4 ust. 2 wymienionego wyższej rozporządzenia).

Warto też zaznaczyć, iż w procedurze dotyczącej zasad dyplomowania określono ewaluację systemu dyplomowania, która obejmuje ocenę jego funkcjonowania przez studentów i nauczycieli akademickich. Wnioski z oceny kierowane są Zespołu ds. Jakości Kształcenia i przedstawiane Radzie Wydziału, a po wprowadzeniu ewentualnych zmian i poprawek rozpowszechniane na stronie internetowej Wydziału.

Odsiew studentów na I i II stopniu studiów ma zróżnicowany charakter. Zasadniczą przyczyną odsiewu studentów podawaną przez Władze Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS jest niepodjęcie studiów, zwłaszcza na pierwszym roku studiów pierwszego stopnia. Kolejną podawaną przyczyną jest nieuzyskanie zaliczenia przedmiotu lub semestru. W ramach studiów drugiego stopnia najczęstszą przyczyną odsiewu jest niezłożenie lub nieterminowe złożenie pracy dyplomowej. W odczuciu studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA, skala odsiewu na wyższych latach studiów nie jest duża. Problem odsiewu studentów jest przedmiotem dyskusji Rady Wydziału, w trakcie której zwracana jest uwaga na wiele elementów dotyczących zarówno poziomu wiedzy reprezentowanej przez studentów (m.in. omawiane są wyniki z sesji egzaminacyjnej, czy wyniki egzaminów maturalnych), jak i struktury planu studiów. Rezultatem tych dyskusji było np. odciążenie

semestru zimowego na I roku studiów I stopnia i przeniesienie jednego z modułów (sprawiającego trudności i wymagającego większej dojrzałości intelektualnej) z semestru zimowego na semestr letni.

Zdaniem studentów Uczelnia nie stosuje metod kształcenia na odległość, w postaci e-learningu. Jedyną występującą formą jest przesyłanie niektórych materiałów dydaktycznych drogą mailową. Jest to tzw. Wirtualny Kampus Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS” (<http://geografia.kampus.umcs.lublin.pl>) pełniący rolę dodatkowej wirtualnej bazy materiałów dydaktycznych udostępnionych dla studentów. Ponadto wirtualny Kampus jest wykorzystywany na zajęciach fakultatywnych dedykowanych zdalnemu nauczaniu (np. *E-learning dla geografów, E-learning for geographers*) oraz jako narzędzie do egzaminowania studentów (e-testy końcowe: *Organizacja pracy i ochrona własności, Organizacja pracy i pozyskiwanie funduszy zewnętrznych, Globalne problemy geografii fizycznej*). Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA wskazali, że ze względu na specyfikę studiów trudno byłoby wykorzystywać formy e-learningowe na zajęciach, a ich brak nie jest dla nich dokuczliwy.

Sposób oceny nie budzi zastrzeżeń, analiza wybranych protokołów zaliczeniowych wskazuje na stosowanie pełnej skali ocen. Formy weryfikacji efektów kształcenia są dostępne w sylabusach. W planach studiów wskazana jest forma zaliczenia. Informacje te są dostępne na stronie internetowej Wydziału, a także podawane na pierwszych zajęciach ze studentami.

4) jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia.

Kariery absolwentów wizytowanego kierunku są monitorowane przez Biuro Karier UMCS, które przygotowuje coroczny Raport z badania losów absolwentów danego rocznika dla Wydziału Nauk i Ziemi i Gospodarki Przestrzennej. Do absolwentów w odstępie roku, trzech oraz pięciu lat od daty zakończenia studiów są wysyłane ankiety drogą elektroniczną dotyczące ich sytuacji na rynku pracy. Pytania zawarte w ankiecie dotyczą między innymi: miejsca zatrudnienia, okresu poszukiwania pracy, związku pomiędzy wykonywaną pracą, a nabytymi w toku kształcenia efektami kształcenia, przyczyn nieposzukiwania pracy, czy rodzaju zatrudnienia. Należy podkreślić, iż dzięki wykorzystaniu wyników badań losu absolwentów dokonano zmian w zakresie planu studiów, celem sekwencyjnego rozłożenia poszczególnych przedmiotów oraz budowy systemu modułowego. Dokonano także pewnych usprawnień w zakresie funkcjonowania administracji wydziałowej, zwłaszcza w zakresie przekazywania informacji. Do absolwentów regularnie kierowane są działania promocyjne, mające na celu zwiększenie poziomu zwrotu ankiet absolwentkich.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA stwierdzili, że wiedzą o funkcjonowaniu Biura Karier UMCS i orientują się jakie inicjatywy ono przejawia.

Monitoring karier absolwentów na rynku pracy prowadzony jest zarówno przez Biuro Karier UMCS jak i w sposób nieformalny poprzez bezpośrednie kontakty wykładowców z absolwentami. Uzyskane w ten sposób wyniki są wykorzystywane w celu doskonalenia jakości kształcenia, o czym świadczą zapisy z posiedzeń zespołu programowego ds. kierunku Geografia.

Raport badań losów absolwentów rocznika 2011/2012 opracowany przez Biuro Karier UMCS w 2014 roku wykazuje, że większość absolwentów pracuje (61,5%), reszta nie ma pracy. 75 % pracuje w sektorze prywatnym, reszta w publicznym. Pracujący zarabiają najniższą średnią krajową lub mniej. O przyjęciu do pracy decydowała motywacja, kompetencje interpersonalne oraz umiejętności komputerowe. Tylko 25% absolwentów

deklaruje, iż w obecnej pracy wykorzystuje kwalifikacje zdobyte na studiach. 50 % szukało pracy mniej niż 3 miesiące, 25 % od 3 do 6 miesięcy pozostali do roku. 75 % zajmuje stanowiska wykonawcze, pozostali jako specjaliści bądź pracownicy samodzielni. Tylko 25% uważa, że ich praca jest zgodna z posiadanym przez nich poziomem wykształcenia. Połowa pozostałych uważa, iż jest poniżej ich poziomu wykształcenia, reszta nie ma zdania.

Wykazano, iż działalność w sporcie, kulturze, polityce oraz w organizacjach studenckich podczas studiów nie wpływa na większe szanse podjęcia pracy. Pewien pozytywny wpływ mają dodatkowe praktyki, kursy dla absolwentów i szkolenia. Zdecydowana większość absolwentów studiów licencjackich kontynuuje studia na poziomie magisterskim.

Wadą tego rodzaju badań jest mały odsetek uczestników. Absolwenci nie odpowiadają na ankiety. Ta forma badań w perspektywie będzie zastąpiona przez pozyskiwanie danych z ZUS. Losy absolwentów na rynku pracy były stale jednym z tematów zespołu programowego absolwentów, o czym świadczą zapisy protokołów posiedzeń zespołu programowego. Analizując wyniki badań Biura Karier (protokół z 19.11.2014) podkreślono brak wyodrębnienia specjalizacji, odmienne spostrzeżenia na drodze nieformalnej uzyskane z bezpośrednich kontaktów z absolwentami, z których wielu nadal współpracuje w różnych formach z uczelnią. Z nieformalnych źródeł wiadomo, iż ze względu na to, że w dziedzinie kartografii UMCS jest jednym z najsilniejszych ośrodków w Polsce (oprócz Wrocławia) pracodawcy dzwonią do wykładowców z prośbą o absolwentów o specjalności z kartografii, do pracy w biurach projektów, geodezji, GIS. Coraz większą rolę odgrywa Internet jako narzędzie więzi. Wojsko ze strony internetowej znalazło osoby do pracy m.in. do wykonywania opracowań kartograficznych dla NATO. Drogi nieformalne pozyskiwania zatrudnienia prowadzą także poprzez kontakty uzyskane w czasie praktyk studenckich. Należy podkreślić, iż największym pracodawcą w Lublinie jest UMCS.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Zespół Wizytujący dokonał przeglądu tematów prac licencjackich i magisterskich zawartych w księdze dyplomów, realizowanych w latach 2010- 2014 (w tym 147 licencjackich i 182 magisterskich) i stwierdził, że tematyka wszystkich prac jest właściwa dla ocenianego kierunku studiów. Ze szczegółowej oceny wybranych prac wynika, że prace dyplomowe mają zwykle charakter opisowy, choć zdarzają prace badawcze. Prace są wykonane starannie pod względem formalnym. Poziom merytoryczny prac dyplomowych jest dobry i bardzo dobry, ale są też prace słabsze. Prace były oceniane na ogół wysoko i właściwie, choć pojawiły się oceny zawyżone. Prace magisterskie spełniają wymagania tego typu opracowań. Mają na ogół charakter badawczy, projektowy, zdarzają się prace eksperymentalne; zawierają treści o walorach merytorycznych, badawczych i kształceniowych. Usterki i niedociągnięcia w pracach znajdują swoje odzwierciedlenie w uwagach promotorów i recenzentów oraz wystawianych ocenach, co świadczy o szczegółowych i wnikliwych analizach przedkładanych do oceny tekstów oraz obiektywnym ich opiniowaniu. Zastrzeżenia Zespołu Wizytującego dotyczą zadawanych pytań, które w większości przypadków są zbyt wąskie, a ich problematyka związana jest głównie z tematem pracy i specjalnością. Brak jest ogólnych pytań z zakresu studiowanego kierunku. Należy także zwrócić uwagę na liczbę zadawanych pytań, tak by była ona ujednolicona zarówno w przypadku egzaminów licencjackich, jak i magisterskich, np. do trzech pytań.

ZW PKA zapoznał się także podczas wizytacji z pracami etapowymi – były to testy zaliczeniowe i egzaminacyjne, zestawy pytań do odpowiedzi pisemnej oraz prace z ćwiczeń terenowych. Na podstawie przykładowych prac przedstawionych do oceny można stwierdzić, że stopień ich trudności w pełni odpowiada wymaganiom stawianym studiom wyższym, były oceniane rzetelnie, jednak w niektórych brak było kryteriów ich oceny. Z dokumentacji ćwiczeń terenowych wynika, iż studenci w trakcie ich odbywania dokonują prawidłowych obserwacji i nabywają umiejętności praktycznych przy wykorzystaniu odpowiednich środków, np. map. Pytania z egzaminów oraz testów zaliczeniowych wskazują, iż odpowiadają one treściom kształcenia i pozwalają na weryfikację założonych efektów kształcenia.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Wydział sformułował kierunkowe efekty kształcenia dla kierunku Geografia wyodrębniając kierunek z obszaru nauk przyrodniczych, dziedziny nauk o Ziemi, dyscypliny geografia. Efekty kierunkowe i przedmiotowe uwzględniają zakres wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Efekty kierunkowe określone zarówno dla studiów I i II stopnia w profilu ogólnoakademickim i praktycznym odnoszą się w głównej mierze do obszaru nauk przyrodniczych (186 efektów), dodatkowo 11 efektów przyporządkowano do dwóch obszarów tj. obszaru nauk przyrodniczych i społecznych a 7 odnosi się do obszaru nauk społecznych; bez odniesienia pozostaje 8 efektów. Na 47 efektów dla studiów I stopnia o profilu ogólnoakademickim dwa nie zostały przyporządkowane do żadnego obszaru kształcenia, a na studiach I stopnia o profilu praktycznym na 53 efekty 6 pozostaje bez odniesienia. Zarówno w pierwszym, jak i w drugim przypadku efekty bez odniesienia dotyczą umiejętności i kompetencji społecznych. Zespół Wizytujący zaleca przyporządkowanie wszystkich efektów kształcenia do obszaru nauk przyrodniczych, dziedzin i dyscyplin definiujących kierunek i wyeliminowanie pojedynczych odniesień do innych obszarów nauki. Opis efektów kształcenia jest zgodny z zasadami KRK. Efekty przedmiotowe rozwijają i uszczegółwiają efekty kierunkowe. Opracowana matryca precyzyjnie wiąże efekty kształcenia z poszczególnymi przedmiotami umieszczonymi w planie studiów, a powiązania między nimi wskazują, że możliwe jest osiągnięcie założonych kierunkowych efektów kształcenia. Wydział zapewnia dostęp do informacji na temat efektów kształcenia przyjętych dla prowadzonego kierunku studiów. Efekty kształcenia udostępniane są przez sylabusy.

2) Efekty kształcenia zostały określone w sposób jasny i zrozumiały. System ich sprawdzenia według przyjętych metod oceny nie budzi zastrzeżeń. Ich opis zawiera podstawowe treści dla ocenianego kierunku, a pełna realizacja prowadzi do osiągnięcia założonych kompetencji absolwenta. Program nauczania wyrażony w języku efektów kształcenia jest dla studentów zrozumiały.

3) Jednostka opracowała przejrzysty system oceny efektów kształcenia uzyskiwanych w ramach poszczególnych przedmiotów. Jest on przedstawiony w dokumencie „Procedura opracowania i weryfikowania efektów kształcenia na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS, a także w Regulaminie Studiów oraz w sylabusach przedmiotów.

System ten pozwala na weryfikację wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych uzyskiwanych przez studentów, poprzez stosowanie różnorodnych metod dydaktycznych. Studenci są odpowiednio poinformowani o konstrukcji systemu oceny efektów kształcenia. Proces weryfikacji odbywa się w sposób stały, w ramach poszczególnych przedmiotów oraz w ramach prac specjalnie powołanych zespołów monitorujących jakość kształcenia. Prace dyplomowe i magisterskie na ogół są na wysokim poziomie merytorycznym, a ich tematy całkowicie mieszczą się w zakresie kierunku geografia.

4) W Uczelni stworzony został system monitorowania losów absolwentów i prowadzone są badania pozwalające na pozyskiwanie informacji w tym zakresie. Biuro Karier UMCS monitoruje m.in. losy absolwentów kierunku Geografia oraz dokonuje analiz w skali całej Uczelni. Wyniki uzyskiwane z tych badań (w formie rocznych raportów) zostały już wykorzystane przez Wydział m.in. do modyfikacji programów studiów i usprawnienia przepływu informacji przez administrację. Studenci wizytowanego kierunku mają świadomość działań i inicjatyw Biura Karier.

3. Program studiów umożliwi osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- 1) Realizowany program kształcenia umożliwi studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta,

Studia geograficzne na I i II stopniu kształcenia prowadzone są w profilu ogólnoakademickim i praktycznym. W ramach kierunku na studiach I i II stopnia funkcjonują specjalności, które pod względem treści i nazwy mają charakter problemowy, odwołujący się bardziej do konkretnych zadań i zastosowań geografii, niż do jej podziału na specjalności naukowe. Proces kształcenia ukierunkowany jest na indywidualne potrzeby studentów, dostarcza im aktualnej i komplementarnej wiedzy o środowisku geograficznym, kształtuje ich umiejętności intelektualne i praktyczne, wskazując jednocześnie na możliwości zastosowania zdobytej wiedzy w różnych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego.

Tworzenie i prawidłowe funkcjonowanie programów kształcenia na WNoZiGP jest w kompetencji Zespołów Programowych, których szczegółowy zakres prac i odpowiedzialności określono w pkt. 6 „Systemu zarządzania procesem kształcenia na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki przestrzennej” przyjętego Uchwałą Rady Wydziału nr 2/10/2014 z dnia 29 października 2014 r. (Zał. VI.3), natomiast proces oceny i monitorowania programów kształcenia został przedstawiony w dokumencie „Zasady weryfikacji programów kształcenia” przyjętym Uchwałą Rady Wydziału NoZiGP nr 1/09/2014 z dnia 15 września 2014 r. (zał. VI.12).

Program studiów geograficznych I stopnia realizowany na ocenianym kierunku studiów jest tak skonstruowany, aby wyposażyć absolwenta w wiedzę ogólnogeograficzną (o różnych komponentach środowiska geograficznego), umożliwiającą samodzielne prowadzenie badań terenowych, laboratoryjnych, wykonywanie pomiarów i obserwacji, wizualizację danych przestrzennych, analizowanie relacji kształtujących funkcjonowanie systemu przyrodaczłowiek i na tej podstawie tworzenie syntez i opracowań o charakterze praktycznym.

Studia II stopnia rozwijają geograficzny warsztat badawczy, umiejętności krytycznego myślenia i pogłębionej wieloaspektowej oceny zjawisk, organizacji samodzielnej pracy w ramach określonego zadania teoretycznego lub praktycznego oraz profesjonalnej prezentacji

wyników, w tym także w postaci projektów o charakterze aplikacyjnym lub opracowań naukowych.

Studia I stopnia trwają 6 semestrów i kończą się uzyskaniem tytułu zawodowego licencjata, zaś studia II stopnia obejmują cztery semestry, a ich efektem finalnym jest uzyskanie tytułu zawodowego magistra.

Obowiązujące na WNoZiGP programy kształcenia zostały wdrożone w roku akademickim 2012/2013. W ramach cyklicznego przeglądu programów i ewaluacji procesu kształcenia obecnie realizowany program został dwukrotnie zmodyfikowany – były to głównie zmiany o charakterze korekcyjnym. Natomiast znacząca modyfikacja, będąca wynikiem paneli dyskusyjnych z pracodawcami dotyczyła przebudowy treści i zwiększenia godzin na specjalności Kartografia i geoinformacja na II stopniu studiów o profilu praktycznym. Wprowadzone zmiany miały na celu wyposażenie absolwentów tej specjalności w wiedzę merytoryczną i umiejętności praktyczne do pracy na stanowisku redaktora map, oraz możliwość uzyskania formalnych uprawnień w tym zakresie, po spełnieniu dodatkowych warunków określonych w rozporządzeniu Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 31 stycznia 2014 roku.

Program studiów I stopnia obowiązujący od roku akademickiego 2014/2015 zarówno w profilu ogólnoakademickim, jak i praktycznym obejmuje 2104 godziny oraz dodatkowo dla profilu praktycznego trzytygodniową praktykę zawodową. Udział zajęć aktywnych dla profilu ogólnoakademickiego wynosi 1239 godzin (58%), zaś dla profilu praktycznego, wraz z godzinami przeznaczonymi na praktyki zawodowe (120 h), w zależności od specjalności od 1425 godzin (67,6%) do 1399 godz. (66,0%) co należy uznać za właściwe.

W strukturze programu znajdują się moduły, których podstawą doboru były kierunkowe efekty kształcenia. Są to moduły: podstawowy (275 godz.), kierunkowy (675 godz.); specjalnościowy (470 godz.); fakultatywny (135 godz.). Program zawiera również zajęcia ogólnouniwersyteckie (45 godz.) języki obce (120 godz.), zajęcia z wychowania fizycznego oraz organizacji pracy i ochrony własności. Taka struktura programu jest właściwa, również właściwy jest dobór przedmiotów wchodzących w skład poszczególnych modułów - w zakresie modułu podstawowego realizowanych jest 6 przedmiotów, zaś modułu kierunkowego 8 przedmiotów. Integralną i ważną częścią programu są ćwiczenia terenowe realizowane na obu profilach w wymiarze 344 godz. oraz praktyki zawodowe w wymiarze 3 tygodni przewidziane tylko dla profilu praktycznego, co wydaje się być problematyczne, choć ze względu na specyfikę kierunku można uznać jako zasadne. Zajęcia terenowe (jako specyficzne dla studiów geograficznych) o charakterze przedmiotowym i regionalnym, pozwalają na poznanie zróżnicowania regionalnego kraju oraz praktyczne poszerzenie wiedzy z zakresu podstawowych przedmiotów z geografii fizycznej i społeczno-ekonomicznej i zapewniają zdobycie umiejętności praktycznych dla studentów profilu ogólnoakademickiego. Ponadto, z zestawienia liczby studentów realizujących proponowane profile studiów wynika, iż na II i III roku studiów studenci wybrali tylko profil praktyczny i specjalności z tym związane (35 na II roku, 60 na III roku), zaś dla 47 studentów I roku studiów profil kształcenia nie został jeszcze jednoznacznie określony, ponieważ podział na specjalności, w tym profile kształcenia odbywa się od II roku studiów. Poza programem studiów znajdują się zajęcia w zakresie szkolenia bibliotecznego oraz odpowiedzialności dyscyplinarnej, a w roku akademickim 2014/2015 wprowadzono dodatkowy przedmiot Akademicki savoir vivre.

Przewidywane w programie studiów zajęcia obligatoryjne (podstawowe i kierunkowe) umożliwiają osiągnięcie podstawowych celów i efektów kształcenia.

W ramach studiów I stopnia o profilu praktycznym prowadzone są trzy specjalności: Kartografia i geoinformacja, Geomonitoring z ekofizjografią oraz Hydroklimatologia, a więc w zależności od ukończonej specjalności absolwent poza efektami wspólnymi dodatkowo uzyskuje inne efekty kształcenia (tzw. specjalnościowe). Student po specjalności Kartografia i geoinformacja potrafi m.in. redagować proste mapy tematyczne i inne opracowania kartograficzne. Po ukończeniu specjalności Hydroklimatologia absolwent jest przygotowany do prowadzenia obserwacji zjawisk zachodzących w atmosferze i hydrosferze oraz interpretacji tych zjawisk i procesów dla potrzeb praktyki, zaś specjalizacja Geomonitoring z ekofizjografią przygotowuje absolwenta do oceny poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego dla potrzeb określonego typu działalności człowieka. W profilu ogólnoakademickim realizowany jest blok przedmiotów specjalnościowych dotyczący organizacji przestrzeni społeczno-ekonomicznej. Przedmioty specjalnościowe dobrze profilują program oferowanych specjalności. Wybór specjalności następuje na drugim roku studiów. Ponadto w ramach indywidualizacji procesu kształcenia studenci mają prawo wyboru dwóch specjalności, przy czym określają która z nich ma charakter specjalności głównej, a która dodatkowej wykraczającej poza limit pkt. ECTS określony planem studiów. W takim przypadku student przygotowuje jedną pracę dyplomową, merytorycznie osadzoną w specjalności głównej, a nawiązującą tematycznie lub warsztatowo do specjalności dodatkowej. Wskazuje to na dużą troskę Władz Wydziału i dbałość o uzyskanie przez studentów rozszerzonej wiedzy i potrzebnych im dodatkowych umiejętności w zakresie studiowanego kierunku. W ramach studiów I stopnia na obydwu profilach kształcenia przewidziano również blok przedmiotów fakultatywnych, realizowanych na II i III roku studiów. Zestawy przedmiotów fakultatywnych przygotowywane są na podstawie oferty składanej przez kadrę nauczającą oraz zapotrzebowania zgłaszanego ze strony studentów, a ich wybór z obszernej listy propozycji zostaje przekazany do wiadomości po konsultacjach ze studentami. Oferta przedmiotów fakultatywnych zmienia się w poszczególnych latach, a zapisy na nie odbywają się w formie elektronicznej. Przedmioty do wyboru, w zależności od charakteru treści mają formę wykładów lub ćwiczeń i są uruchamiane jeśli zostanie wypełniony określony limit osób (do 15 studentów na zajęcia w formie ćwiczeń i do 35 lub 50 osób na wykłady w zależności od roku studiów). Pozwala to na indywidualizację toku studiów zgodnie z zainteresowaniami poszczególnych studentów i umożliwia rozszerzenie wiedzy z zakresu tych dyscyplin naukowych, które są od wielu lat w kręgu zainteresowań kadry naukowej prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku studiów. W ramach przedmiotów fakultatywnych wiedza przekazywana studentom ma charakter specjalistyczny i dotyczy m.in. zagadnień z szeroko pojmowanej geografii fizycznej jak i społeczno-ekonomicznej, a także specjalistycznych metod graficznych wykorzystywanych w geografii, specjalistycznych programów komputerowych oraz możliwości ich zastosowania w praktyce, geografii religii i geografii historycznej. Studenci podczas spotkania z Zespołem PKA nie wnosili żadnych uwag do tego obszaru kształcenia; sugestie i prośby o wzmocnienie treści zajęć fakultatywnych oraz prowadzenie ich w małych grupach w formie ćwiczeń były formułowane bezpośrednio na spotkaniu z Zespołem Programowym w dniu 4 czerwca 2014 roku.

Sekwencja przedmiotów realizowanych na I stopniu studiów wydaje się być odpowiednia, choć pewne wątpliwości może budzić fakt, że np. Geografia społeczna realizowana jest na pierwszym semestrze, zaś Geografia ekonomiczna na III semestrze studiów.

Analiza matrycy odniesień pozwala stwierdzić, iż każdy efekt wspierany jest właściwymi przedmiotami, które pozwalają na jego realizację. Stopień nasycenia przedmiotami poszczególnych efektów jest w pełni zasadny. Analiza treści kształcenia przedstawionych w sylabusach oraz form zajęć, a także matrycy odniesień pozwala uznać, że w pełni możliwa jest realizacja zakładanych efektów kształcenia. Tylko w jednym przypadku stwierdzono, że efekt z zakresu umiejętności w profilu praktycznym K_05: *Korzysta z różnorodnych źródeł informacji geograficznej, w tym ze źródeł elektronicznych, pozyskuje, selekcjonuje i przetwarza uzyskane dane* jest realizowany tylko w formie wykładu przedmiotu Gospodarka przestrzenna. Osiągnięcie tego efektu realizowanego tylko w takiej formie wydaje się być problematyczne.

Władze Wydziału również jednoznacznie wskazują, że doświadczenia zdobyte w trakcie długoletniego kształcenia oraz doświadczona kadra nauczycieli akademickich w pełni gwarantują osiągnięcie założonych celów i efektów kształcenia. Jednak dostrzegają potrzebę ciągłego doskonalenia programu kształcenia, czego potwierdzeniem są wprowadzane zmiany w kolejnych programach studiów realizowanych w latach 2012/2013; 2013/2014 oraz 2014/2015, a także wprowadzone procedury i organizowane przez Zespół Programowy ds. kierunku Geografia spotkania ze studentami dotyczące realizowanych programów kształcenia (na co wskazuje np. protokół z takiego spotkania z dnia 4 czerwca 2014 r.).

Zdaniem studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA, realizowany na ocenianym kierunku program kształcenia pozwoli im na osiągnięcie każdego z zakładanych i realizowanych efektów kształcenia, a ukończone studia pozwolą na polepszenie sytuacji zawodowej lub uzyskanie pracy w sektorze związanym z dziedziną nauk o Ziemi. Wskazali jednak, iż nie zostali zaznajomieni z sylwetką absolwenta kierunku Geografia i brakuje im konkretnych informacji na temat perspektyw zatrudnienia po ukończeniu studiowanego kierunku. Studenci wnosili uwagi dotyczące sekwencji przedmiotów oraz powtarzających się treści kształcenia, jednak nie wskazali przykładów konkretnych przedmiotów w tym zakresie.

Program studiów zawiera również możliwość wyboru bloku zajęć przygotowującego do zawodu nauczyciela przyrody w szkole podstawowej. Jego program został opracowany w oparciu standardy kształcenia nauczycieli, zgodnie z zasadami znowelizowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i wydanymi na jej podstawie rozporządzeniach MNiSW, w tym zgodnie z rozporządzeniem z dnia 17 stycznia 2012 r., jednak jak nas poinformowano jest to specjalność wygaszana

Program modułu bloku pedagogicznego studiów I stopnia uwzględnia wykłady i ćwiczenia oraz praktyki pedagogiczne i ćwiczenia terenowe, w trakcie których studenci zdobywają podstawową wiedzę z zakresu psychologii, pedagogiki, oraz dydaktyki przedmiotowej. Obejmują one łącznie 430 godzin i 39 pkt. ECTS. Umiejętności dydaktyczne studenci nabywają podczas zajęć laboratoryjnych, terenowych oraz na hospitacjach i lekcjach pokazowych. Praktyki metodyczno-przedmiotowe są realizowane m.in. w placówkach wychowawczych i szkołach podstawowych.

Program studiów II stopnia zarówno w profilu ogólnoakademickim, jak i praktycznym obejmuje 880 godzin zajęć dydaktycznych, za wyjątkiem specjalności Kartografia i geoinformacja, której przypisano 940 godzin. Program obejmuje moduły obowiązkowe zawierające treści o charakterze podstawowym jak Metodologia nauk geograficznych (30 h), treści kierunkowe obejmujące Globalne problemy geografii fizycznej (60 h) i Globalne problemy społeczne i ekonomiczne (60 h) oraz moduły wybieralne (specjalnościowe i fakultatywne [120 godz.], w tym co najmniej jeden wykład ogólnouniwersytecki). Wybór specjalności następuje na poziomie rekrutacji, a specjalności są realizowane od pierwszego

semestru II stopnia studiów. W ramach profilu ogólnoakademickiego student ma możliwość wyboru spośród dwóch specjalności: Zarządzenie środowiskiem oraz Klimatologia i gospodarka wodna, zaś w profilu praktycznym oferowane są trzy specjalności: Planowanie przestrzenne, Rozwój regionalny oraz Kartografia i geoinformacja. Moduł specjalnościowy obejmuje 515 godzin za wyjątkiem specjalności Kartografia i geoinformacja, dla której przewidziano 575 godzin. Przedmioty specjalnościowe dobrze określają profil oferowanych specjalności. Ponadto w programie studiów magisterskich uwzględniono praktyki zawodowe realizowane w semestrze II (tylko dla profilu praktycznego), zajęcia z wychowania fizycznego do wyboru (15 godz. i 1 pkt. ECTS) oraz zajęcia z przedmiotu Organizacja pracy i pozyskiwanie funduszy zewnętrznych. Udział zajęć aktywnych wynosi od 50% w profilu ogólno akademickim do 60% na profilu praktycznym łącznej liczby zajęć i jest właściwy. Natomiast zajęcia do wyboru wynoszą około 70 % łącznej liczby punktów ECTS, co świadczy o szerokiej możliwości rozwijania własnych zainteresowań przez studentów i spełnia zawiązką wymogi rozporządzenia. Na zajęcia do wyboru poza specjalnościowymi składają się przedmioty (wykład lub ćwiczenia) fakultatywne (120 h), język obcy (60 h), zajęcia związane z przygotowaniem pracy magisterskiej (105 h, w tym 95 na seminarium).

W ramach studiów II stopnia istnieje także możliwość wyboru zajęć bloku nauczycielskiego, przygotowującego do zawodu nauczyciela geografii w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, dla którego opracowano trzy warianty programu (uwzględniające zarówno studentów z przygotowaniem do pracy w szkole podstawowej, jak również bez wcześniejszego przygotowania psychologiczno-pedagogicznego), w oparciu o standardy kształcenia nauczycieli z dnia 17 stycznia 2012 roku (zał. 1.2.1 do Raportu samooceny), jednak w roku akademickim 2013/2014 specjalność ta nie została uruchomiona. Warto też zaznaczyć, iż począwszy od roku akademickiego 2011/2012 studenci trzech kolejnych roczników (studiów II stopnia) realizowali bezpłatnie specjalność Kartografia i geoinformacja jako specjalność dodatkową, w ramach projektu edukacyjnego UMCS dla potrzeb rynku pracy i gospodarki opartej na wiedzy, realizowanego w latach 2010-2015. Łącznie dodatkowym wsparciem zostało objętych 70 studentów. Brali oni udział w pięciu panelach dyskusyjnych z praktykami i pracodawcami, w praktykach studenckich stażach oraz zajęciach terenowych i wyjazdach studyjnych.

Program studiów II stopnia uwzględnia takie formy zajęć jak: wykłady, ćwiczenia, laboratoria oraz konwersatoria. Zajęcia o charakterze aktywnym w profilu praktycznym przeważają nad wykładami i wynoszą ok. 60% łącznej liczby zajęć. Analiza treści kształcenia przedstawionych w sylabusach oraz form zajęć, a także matrycy odniesień pozwala uznać, że w pełni możliwa jest realizacja zakładanych efektów kształcenia. Niezwykle istotną rolę na tym etapie kształcenia w osiąganiu zakładanych efektów pełnią zajęcia związane z przygotowaniem pracy magisterskiej (konwersatoria i seminaria), którym przypisano stosunkowo dużą liczbę godzin (105 h). Ponadto ze względu na mało liczebne grupy studenckie (szczególnie w ostatnim czasie 6-8 osób), odbywanie tego rodzaju zajęć pozwala bezpośrednio weryfikować osiągnięcie określonych efektów przez indywidualnych studentów, a w rezultacie na uzyskanie wyższej jakości prac dyplomowych.

Studenci podczas spotkania z ZO stwierdzili, iż nie w pełni rozumieją wprowadzenie system modułowego, który scalił kilka treści kształcenia w jeden blok. Poprzez ten zabieg, studenci są zobligowani do zdawania jednego egzaminu z poszerzonego zakresu treści kształcenia, co ocenili negatywnie. Wobec powyższego rekomendowane jest podjęcie działań informacyjnych oraz konsultacji z samorządem studenckim, które wyjaśnią uwagi studentów co do systemu modułowego.

Zasady systemu ECTS wprowadzonego na WNoZiGP UMCS respektują obecnie obowiązujące przepisy prawne w sprawie zasad funkcjonowania Europejskiego Systemu Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS). W budowie programu kształcenia przyjęto zasadę, iż jeden punkt ECTS odpowiada 25-30 godzinom pracy przeciętnego studenta, na które składają się godziny kontaktowe w postaci wszystkich form zajęć, egzaminów i konsultacji z nauczycielem akademickim oraz różne formy pracy własnej, jaką student musi wykonać, aby osiągnąć określone rezultaty.

Na studiach I stopnia ogólna liczba wynosi 180 punktów ECTS, zaś na studiach II stopnia 120 punktów ECTS. Na poszczególnych latach i semestrach obowiązuje odpowiednio uzyskanie po 60 i 30 punktów ECTS. W sylabusach podany jest bilans punktów ECTS dla danego przedmiotu uwzględniający m.in. nakład pracy studenta z przypisaną liczbą punktów ECTS. Student otrzymuje liczbę punktów określoną dla danego modułu, jeśli spełnił wszystkie wymagania związane z zaliczeniem tego modułu i zrealizował wszystkie z zakładanych efektów kształcenia w co najmniej stopniu dostatecznym.

Obecni na spotkaniu studenci nie w pełni orientowali się w zasadach funkcjonowania systemu punktacji ECTS. Ich zdaniem w programie studiów znajdują się przedmioty, w ramach których uzyskanie efektów kształcenia wymaga dużego nakładu pracy własnej, a jednocześnie przedmiotom tym przypisano niską wagę punktów ECTS. Wobec powyższego wskazane jest podjęcie działań mających na celu zebranie od studentów opinii na temat konkretnych przedmiotów, które ich zdaniem mają przypisaną zbyt niską punktację ECTS. Działania takie winny także mieć na celu uświadomienie wszystkim studentom zasad funkcjonowania systemu ECTS.

W ramach kierunku Geografia nie są stosowane metody kształcenia na odległość, z wyłączeniem wskazanych przez studentów przypadków przesyłania materiałów dydaktycznych drogą mailową. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA wskazali, iż niestosowanie metod e-learningowych nie jest dla nich problematyczne.

Sekwencja przedmiotów i modułów jest właściwa. Program wychodzi od kształcenia ogólnego poprzez kierunkowe do modułów specjalizacyjnych. Sekwencja przedmiotów pozwala na progresywne zdobywanie wiedzy i umiejętności. Organizacja kształcenia i stosowane metody dydaktyczne są odpowiednie dla specyfiki nauczania na kierunku Geografia i sprzyjają realizacji treści programowych oraz osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia.

Praktyka zawodowa dla studentów I stopnia odbywa się w czwartym semestrze w wymiarze 3 tygodni (120 h), zaś dla studentów II stopnia w drugim semestrze, w wymiarze 2 tygodni (80 h), w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych lub za zgodą Dziekana może odbywać się wcześniej. Zasady odbywania praktyk zawodowych zostały prawidłowo sformułowane w Regulaminie Praktyk i są przejrzyste dla studentów. Wyboru miejsca praktyk dokonuje student zgodnie z § 4, pkt.3 i 4 Regulaminu Praktyk). Praktyki studenckie, realizowane są w różnych instytucjach i przedsiębiorstwach sektora publicznego oraz prywatnego. Wykaz instytucji z którymi Wydział podpisał umowy w zakresie odbywania praktyk oraz instytucji w których praktyki się odbyły zawarty jest w załączniku IV.4. do Raportu samooceny. Miejsce odbywania praktyk zależne jest od realizowanej przez studenta specjalizacji. Miejsca te są zgodne z celami i efektami kształcenia określonymi dla praktyk w Ramowym programie praktyk. Student, który jest zobowiązany do odbycia praktyk przedkłada Opiekunowi ds. Praktyk wniosek, w którym zawarte są podstawowe informacje dotyczące miejsca praktyk. Wniosek jest weryfikowany pod kątem zgodności miejsca praktyk z efektami kształcenia osiąganymi na kierunku Geografia. Po zakończeniu praktyk student

jest obowiązany do przedłożenia dziennika praktyk, a także opinii pracodawcy. Zaliczenia praktyk dokonuje Opiekun ds. praktyk na podstawie przedłożonych dokumentów. Studenci obecni podczas spotkania z ZO PKA wskazali, iż orientują się w zasadach odbywania praktyk, dzięki organizacji spotkań informacyjnych oraz dzięki informacjom rozmieszczonym w budynku Wydziału. Do każdej specjalności został przypisany odrębny Opiekun ds. Praktyk. Do zadań Opiekuna praktyk należy m.in. sprawowanie nadzoru merytorycznego nad przebiegiem praktyk i kontakt ze studentami podczas trwania praktyki. System kontroli i zaliczenia praktyk zakłada nabycie przez studenta umiejętności praktycznych i wydaje się być w pełni zrealizowany po odbyciu praktyk przez studentów. Praktyki nauczycielskie spełniają odpowiednie przepisy prawne.

Studia na ocenianym kierunku prowadzone są tylko w trybie stacjonarnym. Rozkłady (plany) zajęć są opracowane w sposób racjonalny i przyjazny dla studenta, nie stwierdza się niekorzystnego blokowania zajęć. Zajęcia odbywają się od poniedziałku do czwartku lub piątku w zależności od roku studiów i specjalizacji. Terminy zaliczeń i egzaminów ustalane są bezpośrednio ze studentami z zachowaniem pomiędzy zaliczeniami i egzaminami czasu niezbędnego do przygotowania się. Studenci zaliczają średnio 2-3 egzaminy. Należy stwierdzić, iż organizacja procesu kształcenia na kierunku Geografia jest prawidłowa, a plan studiów jest przejrzysty.

Proces kształcenia w ramach wizytowanego kierunku jest indywidualizowany na kilka sposobów. Studenci mogą skorzystać z regulaminowych instytucji Indywidualnego Planu Studiów, przewidzianego w §5 Regulaminu Studiów UMCS w Lublinie. Indywidualny Plan Studiów może zostać przyznany studentom, którzy uzyskali odpowiednio wysoką średnią, a także zgodę Dziekana, zatwierdzającego zmodyfikowany plan studiów. Zgodnie z §6 Regulaminu studenci mogą ubiegać się o przyznanie Indywidualnej Organizacji Studiów (IOS). O tę formę indywidualizacji mogą ubiegać się studenci studiujący więcej niż jeden kierunek, a także studenci odbywający część studiów za granicą, niepełnosprawni oraz studenci znajdujący się na urlopie ze względów zdrowotnych, czy też szczególnie zaangażowani w działalność na rzecz środowiska akademickiego. Jak wskazali studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA, o przyznanie IOS w szczególności ubiegają się studenci na dwóch kierunkach.

Oprócz rozwiązań regulaminowych nauczyciele akademicy w czasie zajęć, a także w ramach kół naukowych starają się dostarczać studentom chętnym i wybitnie uzdolnionym szerszy zakres literatury, a także zachęcają ich do uczestnictwa w konferencjach naukowych – zarówno krajowych, jak i międzynarodowych. Należy jednak stwierdzić, że Władze Wydziału nie wspierają finansowo studentów chcących uczestniczyć w konferencjach. Potwierdzili to obecni na spotkaniu studenci twierdząc, że ich wnioski dotyczące dofinansowania wyjazdów konferencyjnych są odrzucane, co pociąga za sobą konieczność samofinansowania.

Osoby niepełnosprawne mogą liczyć na szeroką pomoc Uczelni w procesie kształcenia, m.in. poprzez działalność Zespołu ds. Studentów Niepełnosprawnych UMCS. Struktura ta pozwala na kompleksową pomoc osobom niepełnosprawnym, także w rozwiązywaniu indywidualnych problemów związanych ze studiowaniem. Na kierunku Geografia studiuje osoby z różnymi stopniami niepełnosprawności. Budynki są w pełni dostosowane dla potrzeb osób z dysfunkcjami ruchu. Wejście do budynku głównego zaopatrzone jest w szeroką platformę dogodną dla wózków inwalidzkich, funkcjonują też dwie windy z opisem w alfabecie Braille'a. Opiekę nad osobami niepełnosprawnymi sprawuje Prodziekan ds. studenckich.

Program studiów, w tym także praktyk studenckich umożliwia osiągnięcie praktycznych efektów kształcenia i praktycznych kwalifikacji absolwenta. Poszukiwanie praktyk odbywa się poprzez własne kontakty studentów, poprzez praktykę z własnej działalności. Studenci poszukują miejsc praktyk, prowadzący weryfikują, zatrudniają, współpracują. Praktyki nie tylko umożliwiają osiągnięcie rozwoju w zakresie zawodowym, ale dają doświadczenia interpersonalne, które kształtują kompetencje społeczne poprzez staże i praktyki studenckie także z fizjografii i z praktyk pedagogicznych.

Opiekunowie prowadzą małe grupy, co ułatwia kontakt. Wytwarza się naturalna więź pomiędzy absolwentami a właścicielami firm. Od firm wychodzą i przychodzą informacje, w jakim kierunku ma pójść modyfikacja kształcenia. Praktyki rozwijają współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym. W 5 gminach są prowadzone pomiary wody dla firmy Chevron poszukującej gaz łupkowy. Istnieje sieć stanowisk meteorologicznych, 8 wodowskazów na rzekach, od 3 lat są prowadzone pomiary w kanałach burzowych Lublina

Na podstawie dokumentacji można stwierdzić, iż zakres współpracy w zakresie odbywania przez studentów praktyk i staży jest szeroki. Lista wykazu instytucji, które mają podpisaną w tym zakresie umowę o współpracy z Wydziałem Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej jest szeroka i obejmuje 14 instytucji i firm zarówno z Polski jak i z zagranicy oraz 48 szkół. Wykaz miejsc odbywania praktyki zawodowej przez studentów kierunku Geografia jest o wiele obszerniejszy gdyż obejmuje także instytucje i firmy, z którymi uczelnia nie ma długoterminowych umów (np. specjalizacja Kartografia i geoinformacja – 28, geografia stacjonarna w latach 2010/11, 2011/12, 2012/13, 2013/14 odpowiednio – 64/59/9/32 różnych instytucji bez szkół.

2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

Udział poszczególnych form zajęć, jak też treści programowe przypisane poszczególnym przedmiotom pozwalają na uzyskanie efektów kształcenia zapisanych w programie studiów zarówno o profilu ogólnoakademickim, jak i praktycznym. Zdecydowana większość zajęć składających się na plan studiów ma charakter modułowy. Opracowane efekty kształcenia znajdują odzwierciedlenie w treściach realizowanych modułów, praktykach, ćwiczeniach terenowych oraz pracach przejściowych, a także w egzaminach dyplomowych i magisterskich. Także organizacja kształcenia i stosowane metody dydaktyczne są odpowiednie dla specyfiki nauczania na kierunku Geografia sprzyjają realizacji treści programowych, uwzględniając specyfikę i charakter kierunku. Charakter ten w pełni został uwzględniony w opracowanych dla kierunku efektach kształcenia i w efektach przedmiotowych. W ramach metod dydaktycznych szeroko wprowadzono nowoczesne narzędzia multimedialne wykorzystywane zarówno podczas wykładów, jak i ćwiczeń. Stosowane są ponadto projekty, w tym opracowania graficzne i inne w oparciu o materiały źródłowe, metody praktyczne (analizy laboratoryjne), wytwórcze polegające np. na opracowaniu map tematycznych lub obserwacja bezpośrednia w trakcie ćwiczeń terenowych, dyskusja, studium przypadku itp. Ze szczegółowych programów poszczególnych przedmiotów wynika, że podczas ich realizacji stosowane są adekwatne metody dydaktyczne. Moduły przedmiotów do wyboru dobrze rozbudowują problematykę obowiązkową i przyczyniają się do poszerzania wiedzy i umiejętności praktycznych zgodnie z indywidualnymi oczekiwaniami studentów. Proces kształcenia stanowi logiczną strukturą programową. Założone efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne

dają prawidłowy obraz doboru problematyki, treści, celów i efektów kształcenia dla kierunku Geografia prowadzonym na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia w profilu praktycznym i ogólnoakademickim i tworzą spójną całość. Ćwiczenia terenowe i praktyki zawodowe znakomicie wspierają realizację efektów kształcenia w szczególności w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych. Obecni na spotkaniu studenci pozytywnie odnieśli się do metod dydaktycznych wykorzystywanych w procesie kształcenia (choć w ich opinii wiele z nich się powiela), podkreślali również profesjonalizm i duże doświadczenie kadry nauczającej.

Wydział w pełni dostosował programy studiów do zaleceń i uwag zawartych w poprzedniej ocenie jakości kształcenia PKA. Wyniki działań naprawczych zostały przedstawione w Raporcie samooceny na str. 33 i 34. Na etapie tworzenia programów prowadzone były konsultacje z pracodawcami, których efektem było dostosowanie oferty kształcenia do zmian zachodzących zarówno w zakresie geografii jako nauki, jak i w otoczeniu społeczno-gospodarczym. Obecnie kierunek Geografia na obydwu poziomach kształcenia prowadzony jest zarówno w profilu ogólnoakademickim, jak i praktycznym.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

1) Program studiów realizowany na kierunku Geografia umożliwia realizację zakładanych efektów kształcenia. Zdecydowana większość zajęć ma charakter modułowy. Udział zajęć aktywnych, w tym o charakterze praktycznym jest właściwy. Istnieje możliwość indywidualizacji procesu kształcenia poprzez wybór specjalności i tematyki pracy dyplomowej lub ubieganie się o indywidualną organizację studiów. Program kształcenia odpowiada potrzebom i oczekiwaniom studentów, jednak studenci odczuwają brak informacji w zakresie perspektyw rozwoju zawodowego po ukończeniu studiów. Formułowali także uwagi odnośnie wprowadzonego systemu modułowego. Kształcenie nauczycielskie realizowane przez blok zajęć pedagogicznych na studiach I i II stopnia zostało opracowane zgodnie z przepisami znowelizowanej ustawy i rozporządzenia z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

2) Przedstawione przez Wydział treści programowe, a także formy zajęć i stosowane metody dydaktyczne, sposoby weryfikacji oraz efekty kształcenia tworzą spójną całość i są odpowiednie dla specyfiki kierunku Geografia oraz zapewnienia przyjętej sylwetki absolwenta. Moduły przedmiotów do wyboru dobrze rozbudowują problematykę obowiązkową i przyczyniają się do poszerzania wiedzy i umiejętności praktycznych zgodnie z indywidualnymi oczekiwaniami studentów. Ćwiczenia terenowe oraz praktyki zawodowe znakomicie wspierają realizację efektów kształcenia w szczególności w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

- 1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu,

Na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS zatrudnionych jest 122 pracowników, z czego 87 osób to nauczyciele akademicki. Dla dziewięciu z nich UMCS jest dodatkowym miejscem pracy. Zdecydowana większość nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na studiach I i II stopnia na kierunku „geografia” reprezentuje obszar nauk przyrodniczych, dyscyplinę geografii.

Spośród 77 osób prowadzących zajęcia na I stopniu 17 reprezentuje inne obszary wiedzy, w tym: 1 osoba nauki rolnicze, leśne i weterynaryjne (dyscyplina agronomia), 6 osób nauki ścisłe (dyscypliny: matematyka, biofizyka, fizyka, chemia), 1 osoba nauki techniczne (dziedzina inżynieria środowiska), 5 osób nauki społeczne (dyscypliny pedagogika i psychologia). Liczba samodzielnych pracowników nauki prowadzących zajęcia na I stopniu geografii to 17 osób (5 profesorów i 12 dr hab.), 50 osób posiada stopień naukowy doktora a 10 tytuł zawodowy magistra.

Na studiach II stopnia, na których zajęcia prowadzi w sumie 60 osób, spoza obszaru nauk przyrodniczych zatrudnionych jest 8 osób reprezentujących: nauki ścisłe (1 osoba), nauki techniczne (1 osoba), i nauki społeczne (6 osób). Kadra prowadząca zajęcia na studiach II stopnia składa się z 5 profesorów, 10 doktorów habilitowanych, 36 doktorów i 9 magistrów.

Dodatkowo studenci geografii biorą udział w zajęciach z wychowania fizycznego prowadzonych przez kilkanaście osób.

Ponieważ kierunek został osadzony w obszarze nauk przyrodniczych, dziedzinie nauk o Ziemi, dyscyplinie geografia, scharakteryzowana powyżej struktura kadry dydaktycznej Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS, jak i liczba pracowników zaangażowanych w proces dydaktyczny jest odpowiednia do prowadzenia studiów na kierunku Geografia. Większość nauczycieli akademickich to geografowie reprezentujący różne specjalności naukowe w obrębie tej dyscypliny. Kadre uzupełniają przedstawiciele innych obszarów, dziedzin i dyscyplin naukowych, co pozwala na pełną realizację zakładanych efektów kształcenia. Dodatkowo nauczyciele z doświadczeniem praktycznym umożliwiają wykształcenie umiejętności praktycznych studentów obierających ten profil kształcenia

- **(Załącznik nr 5 Nauczyciele akademicki realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe. Cz. II. Pozostali nauczyciele akademicki);**

- 2) dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; na kierunkach o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów,

Dorobek naukowy pracowników Wydziału za lata 2009–2013 obejmuje 90 prac z listy A MNiSW, 300 artykułów w czasopiśmie listy B, 18 monografii oraz 150 rozdziałów w monografiach i opracowaniach zbiorowych. Są to publikacje głównie z zakresu różnych dziedzin geografii w pełni adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia.

Zgodnie z Raportem samooceny do minimum kadrowego kierunku Geografia zgłoszono 25 nauczycieli akademickich, w tym 4 profesorów tytularnych, 8 doktorów habilitowanych i 13 doktorów. Zespół wizytujący PKA przeprowadził ocenę spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego na podstawie przesłanej dokumentacji, dokumentów przedstawionych

podczas wizytacji i rozmów przeprowadzonych z władzami Wydziału. W ocenie uwzględniono w szczególności posiadane stopnie naukowe i specjalizację naukową, dorobek, w tym zwłaszcza publikacyjny. Sprawdzone również obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wliczeniu do minimum kadrowego. W aktach osobowych znajdują się dokumenty potwierdzające uzyskanie deklarowanych tytułów i stopni naukowych. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy.

Uczelnia stosuje wzór oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, który pozwala na stwierdzenie, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w **art. 112a** ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.).

Wszystkie zgłoszone do minimum kadrowego osoby spełniają wymagania § 13 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370) dotyczące terminu zatrudnienia oraz § 13 ust. 2 dotyczące minimalnego wymiaru godzin prowadzonych na danym kierunku. W przypadku jednej osoby, spośród zgłoszonych do minimum kadrowego osób dla poziomu I i II, Uczelnia nie jest podstawowym miejscem pracy (pozycja 19, Załącznik 5, cz. I). Nie został zatem spełniony warunek określony w § 8 ust. 1, pkt. 2 lit. d rozporządzenia. Osoba ta z przyczyn formalnych nie może być zaliczona do minimum kadrowego.

Spośród 13 osób zgłoszonych do minimum kadrowego na studiach I stopnia wszyscy reprezentują obszar nauk przyrodniczych, dziedzinę nauk o Ziemi. Większość (12 osób) to geografowie, 1 osoba to geolog, lecz posiadający dorobek naukowy, który może być również uznany za dorobek z zakresu geografii. Wszystkie osoby posiadają zatem dorobek naukowy w obszarze wiedzy, w zakresie jednej z dyscyplin, do których odnoszą się efekty kształcenia. Są to prace z różnych dziedzin geografii publikowane zarówno w czasopismach o światowym zasięgu (lista A MNiSW), periodykach krajowych (lista B MNiSW) jak i wydawnictwach zwartych. Dorobek ten jest znaczny pod względem ilościowym i chociaż jest zróżnicowany pod względem jakościowym, w pełni zapewnia warunki realizacji programu studiów i uzyskania zakładanych efektów kształcenia. Po nieuwzględnieniu z wymienionych wyżej względów formalnych 1 pracownika, minimum kadrowe na studiach I stopnia stanowi 12 pracowników, w tym 1 profesor, 4 doktorów habilitowanych i 7 doktorów. Spełniony został zatem warunek **§ 14 ust. 1** Rozporządzenia, tj.: „*Minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.*

Do minimum kadrowego studiów II stopnia zgłoszono 16 osób, z czego 15 reprezentuje obszar nauk przyrodniczych, dziedzinę nauk o Ziemi, dyscyplinę geografia. Wszystkie te osoby posiadają udokumentowany publikacjami dorobek w dyscyplinie geografia. Ponadto zdarzają się prace o charakterze interdyscyplinarnym. Podobnie jak w przypadku minimum kadrowego studiów I stopnia dorobek ten obejmuje różne dziedziny geografii i jest zróżnicowany pod względem jakościowym, jednakże w każdym z analizowanych przypadków potwierdza aktywność naukową niezbędną do zaliczenia do minimum kadrowego. Jedna osoba ze zgłoszonych do minimum kadrowego studiów II stopnia reprezentuje nauki społeczne, dyscyplinę nauki o polityce. Zainteresowania naukowe tej osoby dotyczą zagadnień związanych z geografią społeczno-ekonomiczną, lecz w raporcie samooceny nie przedstawiono odpowiedniego spisu publikacji. Osoba ta ma doświadczenie praktyczne, które pozwalałoby na jej zaliczenie do minimum kadrowego gdyby studia miały profil

wyłącznie praktyczny. Ponieważ jednak Jednostka prowadzi studia zarówno o profilu praktycznym jak i ogólnoakademickim minimum kadrowe musi spełniać warunki profilu ogólnoakademickiego (zgodnie z Rozporządzeniem przed nowelizacją w 2014 roku zgodnie z którym dokonywana jest ocena). Dlatego wobec braku udokumentowania dorobku (w dostarczonych materiałach w ostatnich 5 latach pojawiła się tylko jedna publikacja tej osoby w tomie pokonferencyjnym), osoba ta nie może być zaliczona do minimum kadrowego. Zgodnie z wyjaśnieniami Jednostki osoba ta została włączona do minimum kadrowego w toku dostosowywania minimum kadrowego do wymogów znowelizowanej ustawy. Działania te należy ocenić pozytywnie. W rezultacie do minimum kadrowego na studiach II stopnia może być zaliczonych 14 osób w tym 5 profesorów (1 osoba ze zgłoszonych dr hab. uzyskała tytuł naukowy w grudniu 2014), 4 doktorów habilitowanych i 5 doktorów. Zatem, minimum kadrowe na studiach II stopnia kierunku” geografia jest zgodne z **§ 15 ust. 1** Rozporządzenia, tj.: „*Minimum kadrowe dla studiów drugiego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej sześciu samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.*”

Podsumowując należy stwierdzić, że wymagania odnośnie minimum kadrowego ocenianego kierunku, zostały spełnione zarówno w przypadku studiów I jak i II stopnia, profilu praktycznego i ogólnoakademickiego.

- *ocena stabilności minimum kadrowego (częstotliwości zmian jego składu);*

W celu oceny stabilności minimum kadrowego ocenianego kierunku studiów dokonano analizy zaliczenia do tego minimum nauczycieli akademickich zatrudnionych w roku akademickim: 2011/2012 i 2012/2013 i 2013/2014. Nieprzerwanie przez wszystkie powyżej wskazane lata akademickie w grupie trzynastu samodzielnych nauczycieli akademickich cztery osoby są zatrudnione i zaliczone do minimum kadrowego ocenianego kierunku studiów, a w grupie dwunastu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora pięć osób jest zatrudnionych i zaliczanych do tego minimum. Powyższe informacje mogą sugerować, iż kadra ocenianego kierunku studiów jest mało stabilna zarówno w grupie samodzielnych nauczycieli akademickich jak i w grupie nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora. Jednakże mając na uwadze fakt, że większość kadry na Wydziale stanowią geografowie, należy stwierdzić, że analiza powyższa nie oddaje w pełni stanu stabilności kadrowej Jednostki. Przy obecnym stanie kadrowym nie powinny pojawić się trudności z wypełnieniem minimum kadrowego, a wspomniane zmiany są prawdopodobnie jedynie wynikiem zapisów formalnych.

- *ocena spełnienia wymagań dotyczących relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów;*

W sumie do minimum kadrowego na kierunku Geografia zaliczono 23 osoby. Liczba studentów na geografii wynosi 273 osoby. Stosunek nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów kierunku spełnia więc wymagania § 17 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz.1370) i wynosi 1: 11,8 przy wymaganym 1:60.

- *ocena prawidłowości obsady zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów: ocena zgodności obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych*

reprezentowanych przez poszczególnych nauczycieli akademickich (w przypadku profilu praktycznego - ich doświadczenia zawodowego), ze szczegółowymi efektami kształcenia dla poszczególnych przedmiotów/modułów. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość: ocena przygotowania nauczycieli akademickich do realizacji zajęć dydaktycznych w tej formie;

Pozostali nauczyciele akademicy prowadzą zajęcia zgodne z ich kwalifikacjami zawodowymi. Generalnie przydział zajęć dydaktycznych zatrudnionym pracownikom nie budzi zastrzeżeń. Zajęcia dydaktyczne są prawidłowo obsadzone przez osoby o właściwych kompetencjach, niejednokrotnie wybitnych specjalistów, prowadzących intensywne badania naukowe, publikujących w krajowych i zagranicznych czasopismach oraz uczestniczących w konferencjach naukowych. Wyjątek stanowi planowane powierzenie wykładów z przedmiotu Podstawy prawne planowania przestrzennego osobie ze tytułem zawodowym magistra. W zdecydowanej większości pracowników, tematyka prowadzonych zajęć dydaktycznych przez nauczycieli akademickich ściśle odpowiada ich kwalifikacjom zawodowym, zainteresowaniom naukowym i prowadzonym, których efektem są publikacje naukowe. Zbieżność treści prowadzonych zajęć z profilem naukowo-badawczym pracowników je prowadzących pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych przedmiotowych efektów kształcenia. Zarówno wśród nauczycieli zaliczonych do minimum kadrowego studiów I i II stopnia, jak i wśród pozostałych osób prowadzących zajęcia na kierunku Geografia wiele osób posiada doświadczenie praktyczne udokumentowane certyfikatami, wykonanymi ekspertyzami, pracami w zespołach eksperckich lub przebiegiem pracy zawodowej, co pozwala na realizację programu studiów o profilu praktycznym. Zajęcia o charakterze praktycznym są prowadzone przez osoby posiadające doświadczenie praktyczne, często będące jednocześnie pracownikami naukowymi Wydziału. Pozwala to na właściwe łącznie wiedzy teoretycznej z umiejętnościami praktycznymi.

- *Ogólna ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych (Załącznik nr 6 - Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena;)*

Zespół Wizytujący PKA przeprowadził wizytację dostępnych w dniach wizytacji zajęć na studiach stacjonarnych. Zajęcia wybierano z planu zajęć dydaktycznych obowiązującego w semestrze zimowym w bieżącym roku akademickim. Zapoznano się ze sposobem ich prowadzenia, poziomem merytorycznym i wymaganiami wobec studentów. Oceniono równocześnie bazę dydaktyczną niezbędną do prowadzenia zajęć na wizytowanym kierunku. Szczegółowe informacje dotyczące hospitowanych zajęć dydaktycznych oraz ich oceny zostały zawarte w Załączniku Nr 6. Wszystkie wizytowane zajęcia zostały pozytywnie ocenione przez zespół PKA. Odbywały się one zgodnie z planem i rozpoczęły punktualnie. Zajęcia były dobrze przygotowane, prowadzone przez osoby kompetentne, wykazane w rozkładach. Sale wykładowe były z reguły dobrze dostosowane do prowadzonych zajęć chociaż w niektórych przypadkach pojawiały się drobne niedogodności (usytuowanie ekranu, nieco zbyt słabe oświetlenie).

- 3) jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą.

Polityka kadrowa Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS jest wpisana w misję i strategię Jednostki. Strategia ta przewiduje między innymi takie działania jak

utworzenie nowych etatów naukowo-badawczych (zatrudnienie 2-3 specjalistów w celu wzmocnienia nowych kierunków badawczych) lub tworzenie zespołów badawczych (wewnątrz- i międzywydziałowych, międzyuczelnianych, międzynarodowych). Przewiduje się racjonalizację zatrudnienia poprzez dostosowanie do potrzeb wydziału w zakresie kształcenia (z uwzględnieniem zapotrzebowania rynku) oraz prowadzenia badań naukowych, jak również stałą weryfikację i podnoszenie kompetencji zatrudnionych pracowników. W celu podniesienia poziomu kadry planowane jest uwzględnienie liczby publikacji w zagranicznych czasopiśmie naukowych w ocenie działalności badawczej pracowników naukowo-dydaktycznych Wydziału oraz wprowadzenie systemu oceny osiągnięć naukowych poszczególnych pracowników i silniejsze uzależnienie poziomu wynagrodzenia i możliwości awansu pracowników od oceny ich działalności badawczej. Strategia Wydziału kładzie też nacisk na większe umiędzynarodowienie badań naukowych i kadry poprzez stworzenie mechanizmów motywujących pracowników do zwiększenia liczby publikacji o zasięgu międzynarodowym oraz analizę możliwości zatrudniania pracowników naukowych z zagranicy o znaczącym dorobku naukowym.

Nadrzędnym celem bieżącej polityki kadrowej Wydziału jest dynamiczny rozwój naukowy jego pracowników. Podjęte na Wydziale działania zapewniły w ostatnich latach stabilny rozwój, o czym świadczy systematyczny wzrost liczby samodzielnych pracowników i osób z tytułami profesorskimi (8 habilitacji i 3 tytuły profesorskie w latach 2009-2014). W każdym roku akademickim jednej bądź kilku osobom nadawany jest stopień doktora. W stosunku do poprzedniej oceny PKA nastąpił więc zdecydowany wzrost szybkości przyrostu liczby samodzielnych pracowników naukowych, co było jednym z zaleceń zespołu wizytującego PKA. Kadra naukowo-dydaktyczna kierunku Geografia w znacznej mierze wywodzi się spośród absolwentów tego kierunku i reprezentuje różne specjalności, przede wszystkim w zakresie geografii fizycznej oraz w nieco mniejszym stopniu, geografii społeczno-ekonomicznej. Pracownicy naukowo-dydaktyczni Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej mogą korzystać z urlopów naukowych, stypendiów, wyjeżdżać na staże i brać udział w wymianie naukowej i dydaktycznej. W latach 2009-2014 w ramach programu LLP/Erasmus 8 nauczycieli skorzystało z międzynarodowej wymiany STA (Staff Teaching Assignments). Ogólnie współpraca międzynarodowa w formie wymiany kadrowej z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą jest stosunkowo słabo rozwinięta i powinna zostać zdecydowanie rozszerzona i zintensyfikowana.

Obsada stanowisk odbywa się na zasadach konkursowych; każdorazowo weryfikowana jest na podstawie rzeczywistej oceny potrzeb etatowych (obciążenia godzinowe poszczególnych jednostek organizacyjnych Wydziału i zapewnienie właściwej obsady zajęć). Wyniki konkursów wymagają opinii ciał kolegialnych (Komisji ds. Rozwoju WNoZiGP oraz Rady Wydziału).

Nauczyciele akademicy podlegają ustawowej (okresowej) ocenie działalności naukowej i organizacyjnej, która dotyczy wszystkich pracowników. Ocena ta prowadzona jest zgodnie z wymogami ustawowymi (art. 132 Ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, t. j. Dz. U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.) oraz statutowymi (§ 116 Statutu UMCS z dnia 14 czerwca 2006 r., tekst ujednoczony z późn. zm.). Oceny okresowej nauczycieli akademickich dokonuje komisja powołana przez Radę Wydziału, składająca się co najmniej w połowie z osób posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy. W ocenie okresowej uwzględnia się informacje przedstawione przez pracownika o jego dorobku naukowym, dydaktycznym, wychowawczym i organizacyjnym w ocenianym okresie, ocenę bezpośredniego przełożonego i oceny innych przełożonych oraz oceny przedstawione

przez studentów i doktorantów. Okresowy system oceny pracowników stanowi podstawę prognozowania ich rozwoju oraz możliwości ich dalszego zatrudnienia. Dodatkowo na Wydziale funkcjonuje system motywacyjny obejmujący: Nagrody Rektora za wybitne osiągnięcia naukowe, naukowo-dydaktyczne i organizacyjne przyznawane na wnioski kierowników jednostek organizacyjnych Wydziału i/lub Dziekana Wydziału; dodatki motywacyjne przyznawane na rok w wymiarze miesięcznym dla pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych; dodatki regulacyjne wypłacane jednorazowo dla pracowników naukowych, naukowo-dydaktycznych, dydaktycznych, naukowo-technicznych, inżyniersko-technicznych, biblioteki, administracji i obsługi.

Zespół wizytujący PKA odbył przewidziane w procedurach spotkanie z nauczycielami akademickimi prowadzącymi zajęcia na wizytowanym kierunku. W spotkaniu wzięło udział ok. 35 osób. Pracownicy generalnie pozytywnie wypowiadali się o warunkach pracy na Wydziale. Podkreślali, że mają wpływ na kształtowanie oferty dydaktycznej i program studiów, mieli również możliwości jego formowania przy dostosowywaniu do wymogów KRR. Jako silną stronę wskazano dobrą promocję możliwości studiowania jakie daje Wydział. W trakcie dyskusji o polityce kadrowej pracownicy zwracali uwagę na pewne niedowartościowanie osiągnięć dydaktycznych w ankiecie oceny okresowej. Pracownicy są świadomi mechanizmów motywacyjnych, takich jak dodatek motywacyjny. Pozytywnie ocenili formę konkursową przyznawania środków na badania młodym pracownikom nauki (do 35 roku życia). W dyskusji wskazano również praktykowane możliwości włączania studentów do badań naukowych, takie jak udział w grantach badawczych, pracę w kołach naukowych, uczestnictwo w wyprawach naukowych na Spitzbergen czy praktykę przy obsłudze stanowisk pomiarowych. Pozytywnie oceniono nieformalne kontakty z absolwentami korzystnie wpływające na doskonalenie procesu kształcenia. Pracownicy nie zgłaszali problemów, które na szczeblu Wydziału i Uczelni w istotny sposób utrudniałyby pracę naukową i opóźniały rozwój karier naukowych. Jednocześnie pracownicy Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS, podobnie jak pracownicy wielu innych jednostek różnych uczelni, jako główne czynniki utrudniające pracę i hamujące rozwój, zarówno naukowy jak i dydaktyczny, wskazują nadmierne i ciągle wzrastające biurokratyzowanie procesu kształcenia wymuszone przepisami zewnętrznymi oraz bardzo częste zmiany regulacji prawnych tworzących ramy dla działania uczelni. Podkreślali również, że bezpośredni wpływ na poziom kształcenia ma słabe przygotowanie absolwentów szkół średnich.

W procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele akademicy z doświadczeniem praktycznym związanym z kierunkiem Geografia. Na stanowiska wykładowców, jak wykazują umowy i plan zajęć, zatrudniani są praktycy czynni zawodowo.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

1) Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe jak i pozostałych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia umożliwia osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji programu kształcenia.

2) Warunki dotyczące minimum kadrowego dla kierunku Geografia są spełnione. Kwalifikacje dydaktyczne oraz dorobek naukowy nauczycieli akademickich zaangażowanych w proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów, w tym osób

stanowiących minimum kadrowe, odpowiadają wymaganiom programu studiów i zapewniają osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia.

3) Jednostka prowadzi aktywną politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji przez pracowników naukowo-dydaktycznych. Współpraca międzynarodowa w formie wymiany z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą jest stosunkowo słabo rozwinięta i powinna zostać rozszerzona i zintensyfikowana.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych.

Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS dysponuje nowoczesną infrastrukturą bardzo dobrze dostosowaną do realizacji procesu kształcenia na kierunku Geografia, w pełni umożliwiającą osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Zajęcia prowadzone są w nowoczesnym gmachu przy al. Kraśnickiej 2 CD. Budynek składa się z dwóch części, z których pierwsza została oddana do użytku w 2003 roku a druga w 2011 roku. Został on zaprojektowany w zgodzie z współczesnymi wymogami stawianymi budynkom użyteczności publicznej dlatego został wyposażony we wszystkie instalacje niezbędne dla swobodnego dostępu osób niepełnosprawnych. W kilkupiętrowym budynku zainstalowano windy, a także podjazdy dla osób niepełnosprawnych ruchowo. Oprogramowanie znajdujące się w pracowniach, a także w bibliotece jest przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Do potrzeb osób niepełnosprawnych zostały także dostosowane toalety.

W procesie dydaktycznym wykorzystywanych jest 30 pomieszczeń o łącznej liczbie miejsc wynoszącej od 759 do 801 w zależności od rodzaju zajęć. Wydział dysponuje 10 salami wykładowymi (483 miejsc), 12 salami seminaryjnymi (231 miejsc), 4 laboratoriami, 3 pracowniami komputerowymi (40 stanowisk). Sale wykładowe wyposażone są w wysokorozdzielcze rzutniki multimedialne, nagłośnienie, wizualizery, komputery oraz odtwarzacze DVD pozostające w dyspozycji prowadzących zajęcia. Szczegółowe zestawienie pomieszczeń dydaktycznych i ich wyposażenia zawiera Załącznik III.1 Raportu Samooceny.

Wydział dysponuje 3 pracowniami komputerowymi wyposażonymi łącznie w 40 komputerów (15+15+10). Oprogramowanie komputerów obejmuje oprócz standardowych pakietów biurowych niezbędne dla kształcenia geografów specjalistyczne programy z zakresu grafiki i GIS: Corel Draw (wersje X4 i X7) 40 licencji, ArcGIS 9.2, 10 – licencji, ArcGIS Teaching Lab – 35 licencji, ERDAS IMAGINE 2011 – 15 licencji, ARCGIS 10.0 – 30 licencji, eCognition Developer 8 – 10 licencji. Ponadto Wydział ma dostęp do Platformy Obsługi Nauki Platon, na bazie której również studenci mają dostęp do wielu specjalistycznych programów. Ponadto istnieje możliwość wykorzystywania platformy e-learningowej Wirtualnego Kampusu Nauk i Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS podczas zajęć dydaktycznych. Obecnie założonych jest tam kilkadziesiąt kursów dedykowanych studiom geograficznym.

Z punktu widzenia osiągania efektów kształcenia typowych dla studiów geograficznych niezwykle ważne jest istnienie dwóch pracowni digitalizacji i reprodukcji, w których studenci

mogą zeskanować materiały wielkoformatowe oraz drukować prace korzystając z 2 wielkoformatowych ploterów.

Na wyróżnienie zasługuje baza laboratoryjna Wydziału Nauk i Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS i jej wyposażenie. W ramach realizacji projektów Rozwój Polski Wschodniej na zakup nowoczesnej aparatury badawczej przeznaczono w latach 2009-2011 15 mln PLN. Umożliwiło to wyposażenie szeregu laboratoriów wykorzystywanych do celów naukowych i w procesie kształcenia studentów. Część z zajęć realizowanych jest w oparciu o specjalistyczną aparaturę i otrzymane przy jej pomocy wyniki. Aparatura ta jest szczególnie przydatna studentom studiów II stopnia, takich specjalności jak: geomonitoring z ekofizjografią, hydrometeorologia, zarządzanie środowiskiem, klimatologia i gospodarka wodna. Studenci ci mają możliwość przygotowywania prac magisterskich przy wykorzystaniu analiz wykonanych na wysoce specjalistycznym sprzęcie. W ramach projektu wyposażono również dwa laboratoria dydaktyczne: „wody i powietrza” oraz „skał i gleb” w których możliwe jest badania podstawowych właściwości powietrza, wód, skał i gleb. Łącznie znajduje się w nich 30 stanowisk dla studentów. Realizowane są w nich różnego rodzaju zajęcia dydaktyczne – ćwiczenia laboratoryjne (gleboznawstwo, hydrochemia, sedimentologia, hydroklimatologia, stan i zmiany atmosfery i hydrosfery), analizy laboratoryjne związane z pracami dyplomowymi, opracowywanie wyników zajęć terenowych.

Ogólnie, zgodnie z raportem samooceny, na wydziale funkcjonuje 5 laboratoriów. W dwóch z nich możliwe jest prowadzenie zajęć w większych grupach, natomiast w pozostałych studenci mogą prowadzić własne badania w zakresie prac dyplomowych i praktyk studenckich. Służą one również działalności studenckich kół naukowych. W trakcie wizytacji potwierdzono, że laboratoria te są wyposażone w profesjonalną aparaturę odpowiednią do profilu prowadzonych badań i zadań dydaktycznych. W Laboratorium Skał i Gleb przeprowadza się analizy sedimentologiczne osadów oraz wstępne analizy środowiskowe gleb. W laboratorium wody i powietrza, studenci mogą wykonywać oceny zasobów powierzchniowych i podziemnych wód oraz ich jakości. Prowadzone są także badania infiltracji i spływu powierzchniowego badania terenowe wykonywane na bazie dostępnego sprzętu dotyczą bilansu wodnego oraz parametrów przepływu w rzekach i zbiornikach. Na Placu Litewskim w centrum Lublina działa obserwatorium meteorologiczne, w którym studenci odbywają praktyki, ćwiczenia oraz obserwacje na potrzeby własnych prac dyplomowych. Na uwagę zasługuje też sieć 13 automatycznych stacji meteorologicznych rozmieszczonych w regionie lubelskim prowadzona przez Zakład Meteorologii i Klimatologii, której aktualne dane wykorzystywane są w procesie dydaktycznym oraz dostępne dla społeczności regionu poprzez wydziałową stronę internetową.

Obecni na zebraniu z zespołem PKA studenci pozytywnie ocenili pomieszczenia dydaktyczne budynku WNoZiGP UMCS. Stwierdzili, że podczas zajęć praktycznych mogą korzystać z nowoczesnego i zaawansowanego sprzętu laboratoryjnego. Studenci zrzeszeni w kołach naukowych wskazali na przypadki niedostępności laboratoriów oraz ich zasobów na potrzeby działalności kół. Zdaniem studentów jedynym niedociągnięciem jest brak ogólnodostępnych komputerów z dostępem do Internetu. Opinia ta wynika jednak z niezorientowania studentów w rzeczywistym wyposażeniu biblioteki, w której znajdują się 4 stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu. Przy ogólnodostępnej na Wydziale sieci WiFi liczbę tę należy uznać za wystarczającą.

Biblioteka Wydziału Nauk i Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS zapewnia studentom kierunku geografia bardzo dobry dostęp do niezbędnej literatury. Zgodnie z Raportem

Samooceny zgromadzono w niej 95 194 woluminy, w zdecydowanej większości o tematyce geograficznej (w tym 38 681 książek i 56 513 czasopism). Liczba prenumerowanych czasopism bieżących obejmuje 349 tytułów. Z czytelnicy może korzystać 40 użytkowników. Oprócz WiFi, jak już wspomniano, zorganizowano 4 stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu. Z biblioteki można korzystać w dni powszednie w godzinach 8⁰⁰-19⁰⁰ oraz raz w miesiącu w sobotę w godzinach 8⁰⁰-15⁰⁰. Źródła internetowe obejmują serwis *Ibuk Libra* (ponad 900 pozycji), *Ebrary* (ponad 70 zagranicznych książek elektronicznych, *MyiLibrary* (ponad 80 zagranicznych e-książek), *OECD Library* (ponad 6 200 książek), *A do Z Zagraniczne czasopisma dostępne w UMCS* (ponad 30 tys. tytułów czasopism zagranicznych), *SpringerLinkBooks* (otwarty dostęp testowy w ramach krajowej licencji akademickiej do e-książek wydanych w latach 2010-2011). Biblioteka Główna UMCS udostępnia również *Annales UMCS* w wersji elektronicznej. Ponadto można korzystać z ponad 5000 pozycji ze zbiorów Biblioteki, które mają postać cyfrową w obrębie Biblioteki Cyfrowej UMCS. W kształceniu geografów niezwykle istotne są zbiory kartograficzne, wydzielone w strukturze biblioteki, gdzie udostępniane są mapy arkuszowe: topograficzne, geologiczne, hydrogeologiczne, glebowe i geomorfologiczne. W zbiorach, oprócz map współczesnych, można uzyskać dostęp do map i atlasów dawnych. Liczba map sięga 20 000; zgromadzono także 800 atlasów. Część zbiorów jest przetworzona na postać cyfrową i udostępniona na płytach DVD. W jednostce funkcjonują wirtualne skorowidze map arkuszowych, które ułatwiają studentom orientację w jej zasobach. Dodatkowo można korzystać z baz danych, np. Numeryczny Model Terenu dla województwa lubelskiego.

Na w pełni pozytywną ocenę zasługuje baza instytucji, w których studenci odbywają praktyki. Wydział Nauk i Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS ma podpisane umowy w zakresie odbywania przez studentów praktyk i staży z 14 instytucjami oraz 47 szkołami. Na wyróżnienie zasługuje fakt, że na liście tej znajdują się również instytucje zagraniczne, takie jak: Murmański Narodowy Uniwersytet Techniczny, Instytut Geologii i Geochronologii Prekambru Rosyjskiej Akademii Nauk czy Narodowy Uniwersytet I. Franki we Lwowie. Studenci mogą też odbywać praktyki w innych instytucjach i szkołach, z którymi Wydział nie ma podpisanych stałych umów. Zestaw tych instytucji wraz ze wskazaniem na specjalności, zawiera Załącznik IV.4 Raportu Samooceny. Przegląd miejsc, w których odbywają się praktyki pozwala na postawienie tezy, że dobór miejsc praktyk jest właściwy ze względu na realizację efektów kształcenia. Podczas procedury rozliczania praktyki studenci mają możliwość oceny instytucji, w której odbywali praktyki. Opiekunowie ds. praktyk stwierdzili podczas spotkania z ZO PKA, że miejsca odbywania praktyk są im w większości znane, a więc są oni w stanie doradzić studentom dokonanie właściwego wyboru.

Baza dydaktyczna Wydziału Nauk i Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS, pozytywnie oceniona podczas poprzedniej oceny PKA, od tego czasu została rozbudowana, zarówno pod względem infrastruktury jak i jej wyposażenia w sprzęt laboratoryjny. Można ją uznać za wyróżniającą pod względem nowoczesności i dostosowania do procesu dydaktycznego.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego wyróżniająca

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryterium szczegółowego*

Oceniana Jednostka dysponuje nowoczesną bazą dydaktyczną ukierunkowaną na specyfikę kierunku geografia pozwalającą na realizację założonych efektów kształcenia. Baza ta jest dostosowana do potrzeb studentów niepełnosprawnych, cechuje ją nowoczesna infrastruktura, bogata biblioteka i wyróżniające wyposażenie w sprzęt laboratoryjno-

pomiarowy. Na podkreślenie zasługuje fakt, że baza instytucji, w których studenci odbywają praktyki zawiera również instytucje zagraniczne.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

Problematyka badawcza Wydziału Nauk i Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS jest ściśle związana z ocenianym kierunkiem. Badania naukowe prowadzone przez pracowników Wydziału dotyczą przede wszystkim: paleogeografii kenozoiku, stanu i zmian środowiska geograficznego obszarów polarnych, dynamiki współczesnych przekształceń środowiska przyrodniczego Polski SE, przemian organizacji przestrzeni i struktur społeczno-ekonomicznych w Polsce, uwarunkowań rozwoju i kierunków przemian krajobrazu kulturowego, przyrodniczych, ekonomicznych i społecznych aspektów rozwoju turystyki i rekreacji, teorii i praktyki gospodarki przestrzennej, zastosowania nowych metod i technik w badaniach środowiska geograficznego, problemów współczesnej edukacji geograficznej i ekologicznej. Problematyka ta znajduje odzwierciedlenie w treściach prowadzonych zajęć, w trakcie realizacji których pracownicy wykorzystują wiedzę opartą na własnym doświadczeniu badawczym i wynikach realizowanych prac naukowych. Studenci uczestniczą w badaniach naukowych prowadzonych przez pracowników, a wyniki ich badań są wykorzystywane w pracach dyplomowych i publikacjach, czego dowodem są przedstawione publikacje z udziałem studentów oraz wykaz uczestnictwa studentów w konferencjach naukowych (Załącznik IV.2 Raportu samooceny). W latach 2009-2014 powstało 21 publikacji naukowych, w których współautorami są studenci Wydziału. W tym samym czasie studenci brali udział w 20 konferencjach naukowych, na których przedstawiali dorobek w postaci referatów bądź posterów. Jak wskazali studenci obecni podczas spotkania z ZO PKA, są oni przez nauczycieli akademickich zachęceni do dodatkowej działalności, poza procesem dydaktycznym. Jednakże studenci potwierdzili, iż nie są wspierani finansowo ani przez Władze Wydziału, ani przez samorząd studencki w zakresie m.in. wyjazdów na konferencje.

Ogólnie w latach 2009-2013 pracownicy Wydziału opublikowali 90 prac z listy A MNiSzW, 300 artykułów w czasopiśmie B, 18 monografii oraz 150 rozdziałów w monografiach i opracowaniach zbiorowych. Jednocześnie pracownicy prowadzący zajęcia na wizytowanym kierunku uczestniczyli w blisko 300 konferencjach krajowych i ponad 100 międzynarodowych. Na Wydziale zorganizowano w tym samym czasie 15 krajowych konferencji naukowych.

Przejawem dużej aktywności naukowej pracowników Wydziału są również projekty badawcze. Na Wydziale w okresie 2009-2014 realizowane były 23 projekty badawcze i aparaturowe finansowanych przez MNiSzW lub NCN (22 projekty) oraz NFOŚ (1 projekt) na łączną wartość 8,2 mln PLN (Załącznik IV.3 Raportu Samooceny) jak również 2 projekty finansowane ze środków Unii Europejskiej.

Udział studentów w badaniach naukowych podczas realizacji różnorodnych projektów badawczych umożliwia indywidualizację procesu kształcenia, głównie w procesie przygotowywania prac dyplomowych. Inną formą rozwijania indywidualnych zainteresowań naukowych studentów jest działalność kół naukowych. Na Wydziale funkcjonują dwa Koła

naukowe: Studenckie Koło Naukowe Geografów (założone w roku 1946) oraz Studenckie Koło Naukowe Gleboznawców (powstałe w roku 2000). Łącznie w działalności obu kół uczestniczy około 30-40 osób. Koła te prowadzi typową działalność polegającą między innymi na organizowaniu spotkań, szkoleń, warsztatów i obozów naukowych, nawiązywaniu i utrzymywaniu kontaktów ze specjalistami z zakresu nauk o Ziemi, kontaktach z innymi Kołami Naukowymi na UMCS, udziale w Zjazdach Studenckich Kół Naukowych Geografów, Konferencjach Studentów i Młodych Pracowników Nauki. Na pozytywne podkreślenie zasługuje uczestnictwo studentów Wydziału w 2012 r. w badaniach związanych z realizacją projektu badawczego prowadzonego przez doktorantkę z Cambridge University. Studenci pozytywnie ocenili aktywność kół i ich wkład w uzupełnienie procesu dydaktycznego.

Współpraca międzynarodowa Wydziału prowadzona jest w głównej mierze w oparciu o podpisane umowy i realizowane wspólnie projekty badawcze. Jak wspomniano w 4. części raportu wymiana międzynarodowa nie jest zbyt rozwinięta i powinna zostać zintensyfikowana. Aktywność ta jest jednak wystarczająca aby w pełni osiągnąć kierunkowe efekty kształcenia. Obecnie realizowanych jest kilka tego typu projektów. Badania naukowe za granicą prowadzone są przede wszystkim na Ukrainie oraz w Arktyce (Spitsbergen) ale także w Rosji, Belgii. Wydział prowadzi współpracę naukowo-badawczą i dydaktyczną z wieloma uczelniami krajowymi i zagranicznymi, oraz otoczeniem społeczno-gospodarczym. Obecnie podpisane są następujące umowy o współpracy: 47 szkół regionu lubelskiego, Geocentrum Polska, Polskie Konsorcjum Polarne (18 uniwersytetów, instytutów PAN), Narodowy Uniwersytet im. I. Franki we Lwowie, Komenda Wojewódzka Policji w Lublinie, Państwowa Straż Pożarna w Lublinie, Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Lublinie, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, Urząd Statystyczny w Lublinie, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie, Instytut Geologiczny Kolskiego Centrum Naukowego Rosyjskiej Akademii Nauk, Instytut Geologii i Geochronologii Prekambru Rosyjskiej Akademii Nauk, Instytut Nauk Geologicznych PAN, Poleski Park Narodowy, firma GIS-Expert, Gospodarczy Instytut Analiz Przestrzennych, Chevron Polska Energy Resources, miasto Lublin, gmina Serniki. Współpraca ta ma charakter doraźny lub też przybiera postać bardziej sformalizowaną: zlecenia na wykonanie określonych opracowań (współpraca z firmą Chevron, Urzędem Miasta w Lublinie), wspólna realizacja projektów badawczych (np. Uniwersytet we Lwowie), organizacja konferencji. Na podkreślenie zasługuje fakt, że część z tych instytucji stanowi również bazę do odbywania przez studentów praktyk zawodowych, co bezpośrednio wpływa na proces kształcenia. Współpraca z wymienionymi wyżej instytucjami pozwala również na wymianę informacji pozwalających na modyfikację koncepcji kształcenia tak by studenci geografii byli jak najlepiej przygotowani do funkcjonowania na regionalnym rynku pracy.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryterium szczegółowego*

Problematyka badawcza Wydziału Nauk i Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS jest ściśle związana z ocenianym kierunkiem. Wyniki badań znajdują zastosowanie w procesie dydaktycznym, co pozwala na utrzymanie wysokiego poziomu kształcenia na studiach geograficznych i dostosowywanie treści nauczania do wymogów współczesnej geografii. Studenci kierunku są włączani do badań naukowych poprzez udział w pracach badawczych i projektach naukowych. Ich rozwojowi naukowemu sprzyja również działalność kół

naukowych. Współpraca Wydziału z innymi uczelniami i instytucjami otoczenia gospodarczego-społecznego, chociaż ogólnie umiarkowanie rozwinięta, jest w pełni wystarczająca z punktu widzenia pełnej realizacji efektów kształcenia.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

- 1) Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów;

Procedurę rekrutacji w ramach wizytowanego kierunku określa Uchwała Senatu UMCS w Lublinie nr XXIII - 8.4/13 z dnia 29 maja 2014 r. w sprawie zasad przyjęć na I rok studiów jednolitych magisterskich, pierwszego stopnia oraz drugiego stopnia w roku akademickim 2014/2015. Zasady i procedury rekrutacji należy ocenić jako przejrzyste, co potwierdzili także studenci pierwszego roku studiów pierwszego stopnia obecni na spotkaniu z ZW PKA. Zgodnie z §2 Uchwały, kandydaci uczestniczący w postępowaniu rekrutacyjnym zobowiązani są do przedłożenia jednolitego kompletu dokumentów, ze szczególnym uwzględnieniem świadectwa dojrzałości, co gwarantuje przestrzeganie zasady równych szans.

Na spotkaniu z ZW PKA studenci stwierdzili, że liczba przyjmowanych studentów jest odpowiednia do możliwości infrastrukturalnych i dydaktycznych Uczelni. Studenci pozytywnie ocenili procedurę rekrutacyjną, wskazując na wystarczającą ilość pożytecznych informacji dot. funkcjonowania Uczelni, przekazanych w czasie jej trwania.

Na studia I stopnia przyjmowane są osoby z najwyższymi sumami punktów uzyskanych w wyniku egzaminu maturalnego z wybranych dwóch dowolnych przedmiotów (ze wskazanego zestawu) w ramach wyznaczonego limitu przyjęć. W sytuacji gdy liczba kandydatów jest mniejsza od liczby miejsc, przyjmowani są wszyscy kandydaci. Na studia II stopnia przyjmowani są przede wszystkim absolwenci I stopnia studiów geograficznych, ale mogą je również podejmować absolwenci innych kierunków. Jednak proces rekrutacji przebiega odrębnie dla tych dwóch grup kandydatów. Absolwenci kierunku Geografia przyjmowani są na podstawie oceny na dyplomie ukończenia studiów, a pierwszeństwo mają osoby z najwyższymi ocenami w ramach wyznaczonego limitu przyjęć. Natomiast absolwenci innych kierunków zobowiązani są zaliczyć test kompetencji obejmujący treści z zakresu studiów geograficznych I stopnia.

- 2) system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen;

W ramach wizytowanego kierunku stosowany jest system oceny osiągnięć studentów zorientowany na ich systematyczną pracę, dzięki czemu sprawdzane są wszystkie rodzaje efektów kształcenia. Cel ten jest realizowany poprzez regularną weryfikację cząstkową postępów edukacyjnych studentów przeprowadzaną w różnorodnych formach – w szczególności w formie opisowej. Studenci jako najbardziej preferowaną formę zajęć wskazali ćwiczenia.

Nakład pracy studentów został określony poprzez system punktacji ECTS. Punktacja znajduje się także w sylabusach. Należy zwrócić uwagę, iż studenci obecni na spotkaniu z ZW PKA po wytłumaczeniu zasad punktacji ECTS, ocenili iż niektóre przedmioty mają zaniżoną punktację ECTS względem oczekiwanego od nich nakładu pracy.

System ocen jest prezentowany studentom w czasie pierwszych zajęć organizacyjnych. Zdaniem studentów taka forma informacji na temat stosowanego systemu ocen jest dla nich

najbardziej dogodna. System ten jest także opisany w sylabusach poszczególnych przedmiotów. Studenci pozytywnie odnieśli się do przejrzystości procesu egzaminowania – zarówno do prac cząstkowych jak i do egzaminów mają możliwość wglądu po otrzymaniu oceny. Jako wyjątek wskazali przedmiot Kartografia. Zdaniem studentów w ramach tego przedmiotu zaliczenie jest uzależnione od czynników, które nie zostały dostatecznie wyjaśnione podczas prezentowania zasad zaliczenia. Przykładem jest ocenianie na podstawie charakteru pisma lub liczby błędów ortograficznych.

W przypadku zaistnienia nieprawidłowości w toku przeprowadzania egzaminu studenci mają prawo zwrócenia się do Władz Wydziału o przeprowadzenie egzaminu komisyjnego, za odpowiednim uzasadnieniem. Forma taka była wykorzystywana przez studentów. W czasie egzaminu komisyjnego w pomieszczeniu znajduje się także przedstawiciel samorządu studenckiego, co należy ocenić jako dobrą praktykę.

Jak wskazali studenci, istnieje możliwość zmiany formy egzaminu (np. z pisemnej na ustną), jeżeli w indywidualnym przypadku taka forma może okazać się dogodniejsza do weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia.

- 3) struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów;

Program kształcenia, a także praktyka funkcjonowania kierunku geografia, umożliwiają studentom podnoszenie kompetencji w zakresie mobilności – zarówno krajowej, jak i międzynarodowej. Program studiów jest dostosowany do systemu punktacji ECTS, co pozwala na transfer osiągniętych efektów kształcenia. Studenci kierunku uczestniczą w zajęciach z języka angielskiego, które zawierają także elementy języka specjalistycznego z zakresu geografii. Należy jednak wskazać, iż jak stwierdzili studenci - niezależnie od poziomu umiejętności językowych trafiają oni do grup o ujednoliconym poziomie zaawansowania, co niekorzystnie przekłada się na rozwój ich kompetencji językowych.

Studenci wizytowanego kierunku korzystają z programów wyjazdów na stypendia zagraniczne w ramach programu Erasmus+, jednakże ich liczba nie przekracza 10 studentów wyjeżdżających na semestr. Tak niska liczba studentów zainteresowanych rozwijaniem swoich kompetencji w zakresie mobilności uzasadniana jest przez samych studentów przede wszystkim barierą językową oraz wysokimi kosztami wyjazdu. Jak stwierdzili studenci są oni dobrze poinformowani w zakresie możliwości organizacji tego typu wyjazdu. Studenci obecni na spotkaniu z ZW PKA wskazali także, iż wiedzą o możliwości zorganizowania wyjazdu w ramach krajowego programu MOST.

W zakresie funkcjonowania systemu ECTS nie odnotowano przypadków nieuznania osiągnięć studentów uzyskanych na innych uczelniach, jeżeli pokrywały się one z kierunkiem geografia. Studenci wyjeżdżający na programy wymiany zagranicznej, uprzednio uzgadniają jakie osiągnięcia zostaną im uznane w macierzystej jednostce.

- 4) system pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.

System opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami kierunku Geografia jest ukierunkowany na proces uczenia się, poprzez stosowane formy weryfikacji cząstkowej osiągniętej wiedzy, zdobywanych umiejętności i kompetencji społecznych. Studenci wskazali jednakże niezrozumienie wobec wprowadzonego systemu modułowego, który w ich

odczuciu spowodował jedynie skumulowanie treści kształcenia z kilku dotychczasowych przedmiotów w jednym bloku. Niezadowolenie studentów w zakresie opieki dydaktycznej wzbudzają także przypadki powtarzania się treści kształcenia pomiędzy modułami. Niektóre ze stosowanych metod dydaktycznych także zostały przez studentów negatywnie ocenione - jak np. nadmierna liczba projektów studenckich polegających na przygotowaniu i przedstawieniu prezentacji multimedialnej.

Studenci odnosząc się do działalności naukowej podkreślali możliwości jakie dają im nowoczesne laboratoria, ale jednocześnie wskazywali, iż ze względu na brak, bądź niskie finansowanie aktywności studentów poza procesem dydaktycznym, działalność ta jest ograniczona. Studenci pozytywnie ocenili działalność kół naukowych i możliwości poszerzania swojej wiedzy w ramach tych kół.

Nauczyciele akademicy są dostępni na dyżurach i konsultacjach w budynku Wydziału o wyznaczonych godzinach. Studenci wskazali, że często wykorzystują także kontakt mailowy, który uznali za najbardziej preferowaną formę kontaktu z nauczycielami akademickimi poza zajęciami dydaktycznymi.

Informacje zawarte w sylabusach należy ocenić pozytywnie. Zarówno w ocenie ZW PKA, jak i samych studentów, sylabusy zostały skonstruowane w sposób czytelny i przejrzysty. Zawierają one wystandaryzowane informacje dotyczące formy zaliczenia, efektów kształcenia, literatury przedmiotu, a także zagadnienia poruszane na poszczególnych zajęciach.

Studenci korzystają z literatury przedmiotu dostępnej w bibliotece wydziałowej. Studenci pozytywnie ocenili dostępność literatury przedmiotu. W zakresie funkcjonowania biblioteki pozytywnie ocenili elastyczne godziny jej otwarcia, dostosowane do potrzeb zarówno studentów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych.

Studenci pozytywnie odnieśli się do metod motywacyjnych stosowanych przez nauczycieli akademickich w procesie kształcenia na kierunku geografia. Należy podkreślić, iż zgodnie z Regulaminem Studiów, studentom wyróżniającym się wynikami w nauce mogą być przyznane m.in. nagrody i wyróżnienia Rektora. Istotnym bodźcem motywacyjnym, który wskazali studenci obecni na spotkaniu z ZW PKA jest także stypendium Rektora, które otrzymują studenci (10% liczby studentów kierunku), którzy osiągnęli najwyższe średnie ocen za poprzedni rok akademicki. Pod uwagę brane są także osiągnięcia naukowe i sportowe. O stypendium Rektora za wybitne osiągnięcia w nauce skutecznie ubiegają się także studenci pierwszego roku studiów drugiego stopnia. W ocenie studentów procedura ubiegania się o stypendia jest skomplikowana, ale w razie potrzeby jednostka ds. pomocy materialnej udziela pomocy związanej ze skompletowaniem dokumentacji.

Szczegółowe zasady przydzielania pomocy materialnej zostały określone w Regulaminie ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów.

Podział dotacji budżetowej został dokonany w porozumieniu z odpowiednim organem uczelnianego samorządu studenckiego, co spełnia przesłanki art. 174 ust.2 Ustawy. Zakres pomocy materialnej obejmuje stypendia socjalne, stypendia dla osób niepełnosprawnych, stypendia dla najlepszych studentów, zapomogę oraz stypendium ministra za wybitne osiągnięcia. Środki na stypendia Rektora stanowią nie więcej niż 40% środków przeznaczonych łącznie na stypendia Rektora dla najlepszych studentów, stypendia socjalne oraz zapomogi, co spełnia wymogi art. 174 ust. 4 Ustawy. Kompetencje w zakresie przyznawania stypendium socjalnego, stypendium dla osób niepełnosprawnych, a także zapomogi zostały przekazane przez władze rektorskie Komisji Stypendialnej i Odwoławczej

Komisji Stypendialnej, których większościowe składy stanowią studenci. Terminowość wypłat pomocy materialnej studenci określili pozytywnie.

Uczelnia wspiera rozwój zawodowy studentów poprzez działalność Biura Karier UMCS, organizującego szkolenia z zakresu wejścia na rynek pracy. Organizowane są również spotkania z potencjalnymi pracodawcami. Ogólna działalność Biura Karier została oceniona pozytywnie.

Władze WNoZiGP UMCS wspierają studencki ruch kulturowy i społeczny poprzez przekazywanie wsparcia materialnego dla samorządu studenckiego i organizacji studenckich. Jednakże jak wskazali przedstawiciele kół naukowych - pomoc ta jest niska i nie pozwala m.in. na wyjazdy studentów na konferencje naukowe. Ogół studentów obecnych podczas spotkania z PKA podniósł także problem odpłatności wyjazdów na zajęcia terenowe - obligatoryjne dla studentów geografii. Jak wskazali studenci opłata za pobyt na obligatoryjnych zajęciach terenowych jest dofinansowywana przez Władze Wydziału w niewielkim stopniu, co utrudnia części studentów pobyt na tego typu zajęciach. Zespół Wizytujący zaleca Władzom Wydziału/Uczelni podjęcie starań o zwiększenie poziomu dofinansowania studenckich zajęć terenowych, zwłaszcza że zajęcia te są obowiązkowe.

Samorząd studencki angażuje się w liczne przedsięwzięcia społeczno-kulturowe i otrzymuje na ten cel środki finansowe, planowane w rocznym budżecie Wydziału.

Należy zwrócić uwagę na dogodne, nowe zaplecze socjalne budynku Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej. W budynku funkcjonuje bufet, a w korytarzach zapewniono miejsca do siedzenia. Jednakże studenci wskazali na brak czynnego punktu ksero, który byłby dla nich użytecznym ze względu na brak podobnych punktów w okolicy budynku.

Studenci szczególnie przychylnie odnieśli się do harmonogramu zajęć, który jest dostosowany do potrzeb studentów, zakładając piątki jako dzień wolny od zajęć dla studentów studiów stacjonarnych.

Studenci odnoszą się pozytywnie do stosowanego na kierunku geografia systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej, wskazując na bardzo dobrą i kompetentną obsługę administracyjną. Prace administracji wydziałowej studenci oceniają pozytywnie, podkreślając że godziny jej pracy są dostosowane także do potrzeb studentów niestacjonarnych.

Skargi i wnioski mogą być składane przez studentów na podstawie procedury określonej w Uchwale Rady Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS nr 3/06/2014 z dnia 18 czerwca 2014 roku, dotyczącej przyjęcia zasad składania wniosków i skarg przez studentów Wydziału. Procedura ta jest przez studentów oceniana pozytywnie - umożliwia im składanie wniosków i skarg na różne sposoby, tj. bezpośrednio do Władz Wydziału lub pośrednio poprzez administrację wydziałową, w formie ustnej lub pisemnej. W procedurze tej może także uczestniczyć samorząd studencki.

Podczas spotkania z ZW PKA studenci odnosili się do swojego kierunku i Wydziału przychylnie, wskazując że gdyby mieli ponownie możliwość wyboru kierunku studiów i Uczelni – dokonaliby tego samego wyboru.

W ramach działań naprawczych wprowadzono powszechny dostęp do Internetu bezprzewodowego. Studenci mają także dostęp do informacji dotyczących wymiany w ramach programów MOST i Erasmus poprzez stronę internetową Wydziału, a także poprzez spotkania z Prodziekanem ds. Studenckich i Kształcenia, gdzie takie informacje są im przekazywane.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

1) Procedura rekrutacyjna oparta jest na obiektywnych zasadach i gwarantuje równość szans. Zdaniem studentów obecnych na spotkaniu z ZW PKA, procedura ta jest przeprowadzana w sposób dostosowany do możliwości wizytowanego kierunku.

2) System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, o czym studenci są informowani w ramach zajęć organizacyjnych. Studenci pozytywnie oceniają stosowany systemy oceny ich osiągnięć.

3) Studenci mają możliwość odbycia części swoich studiów w zagranicznym ośrodku akademickim, a uzyskane tam osiągnięcia zostaną uznane na macierzystym Wydziale.

4) Studenci wizytowanego kierunku są co do zasady zadowoleni ze stosowanego przez Wydział systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej. W przekonaniu studentów ukończone studia pozwolą im na zatrudnienie w sektorze związanym z dziedziną nauk przyrodniczych.

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

- 1) Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów,

W Uczelni został ustanowiony system zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia, który obecnie funkcjonuje w oparciu o Uchwałę Nr XXIII – 11.5/13 Senatu UMCS z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Powyższy dokument wskazuje jakie są założenia, cele, podmioty, obszar oceny oraz procedury i zasady w ramach Wewnętrznego Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia. Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej zobowiązany jest do następujących działań: 1) wdrożenia systemu zapewnienia jakości kształcenia dostosowanego do swojej specyfiki badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej, z uwzględnieniem kierunków działań wyznaczonych na poziomie ogólnouniwersyteckim; 2) analizy wyników badań prowadzonych na poziomie ogólnouniwersyteckim i wykorzystania ich wyników do doskonalenia jakości kształcenia na prowadzonych przez siebie kierunkach studiów.

Nadzór nad Wewnętrznym Systemem Zapewnienia Jakości Kształcenia na Wydziale sprawuje dziekan.

Do zadań powołanego na WNoZiGP Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia należą: przygotowywanie i uzupełnianie dokumentacji dotyczącej zasad funkcjonowania wewnętrznego systemu jakości na Wydziale, weryfikacja i opiniowanie tworzonych nowych oraz dostosowywanie istniejących programów kształcenia do obowiązujących przepisów, weryfikacja i opiniowanie opracowanych efektów kształcenia dla kierunku, odpowiedzialność za podnoszenie świadomości oraz poziomu wiedzy nauczycieli akademickich, doktorantów i studentów na temat jakości kształcenia, organizowanie szkoleń i spotkań informacyjnych dla

społeczności akademickiej Wydziału oraz dbanie o to, by działania Władz Wydziału na rzecz doskonalenia jakości kształcenia uwzględniały wyniki badań ankietowych. Powołany został Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia, który pełni funkcję doradczą i rekomendacyjną dla Dziekana Wydziału.

Na Wydziale, który prowadzi oceniany kierunek studiów ocena jakości kształcenia jest przeprowadzana przy udziale m.in. takich dokumentów jak ankieta ewaluacyjna oraz arkusz hospitacji zajęć dydaktycznych. Hospitacje są przeprowadzane w oparciu o „Procedurę Hospitacji na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS” oraz „Regulamin hospitacji zajęć dydaktycznych prowadzonych na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS.”

Podczas wizytacji przedstawiono również dokumenty z obszaru WSZJK:

- zestawienia z przeprowadzonej ankietyzacji,
- protokoły z posiedzeń Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia,
- protokoły Wydziałowego Zespołu Programowego ds. Kierunku Geografia, oraz
- protokoły z posiedzenia Rady Wydziału.

Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej wypracował strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów. Wspomniany Wydział bierze udział we wszystkich badaniach w zakresie jakości kształcenia zgodnie z Zarządzeniem Rektora UMCS z dnia 29 maja 2014 r. w sprawie prowadzenia badań jakości kształcenia.

Ponadto podczas wizytacji przedstawiono Zespołowi Wizytującemu nowo opracowaną procedurę - Uchwała nr 4/11/2014/D R.W. z dnia 19 listopada 2014 r. w sprawie przyjęcia szczegółowych zasad postępowania wobec osób niepełnosprawnych i ich wspierania w procesie kształcenia na Wydziale. Jest to procedura opracowana na poziomie wydziału.

Sposób określania efektów kształcenia oraz monitorowania ich realizacji na WNoZiGP został oparty na procedurach opracowanych w Jednostce. Procedura opracowania i weryfikowania efektów kształcenia na kierunkach realizowanych na Wydziale oprócz zasad tworzenia efektów kształcenia, opiniowania kierunkowych i opracowania modułowych efektów kształcenia zawiera sposoby weryfikacji efektów kształcenia, tj. sprawdzanie zgodności zakładanych efektów kształcenia z programami studiów i stopnia ich osiągnięcia przez studentów. Procedura ustala wymagania dotyczące zaliczenia modułów, zasady archiwizacji prac studentów i kryteria ilościowe stosowane przy ocenie pracy studenta. Podstawowymi formami weryfikacji efektów kształcenia są prace kontrolne, kolokwia, referaty, prezentacje, dyskusje, projekty, egzaminy (pisemne i ustne) oraz praktyki zawodowe. Sposoby weryfikacji modułowych efektów kształcenia określono w sylabusach. Sposoby weryfikacji efektów kształcenia uzyskanych w trakcie praktyki zawodowej określa Regulamin Praktyk.

Regulamin Dyplomowania określa proces weryfikacji efektów kształcenia na podstawie pracy i egzaminu dyplomowego. Procedura dotycząca zasad dyplomowania obejmuje m.in. zasady zatwierdzania tematów prac dyplomowych, wymagania merytoryczne i formalne dla tych prac oraz regulamin egzaminów dyplomowych. Nowe arkusze recenzji pracy dyplomowej zostały zmodyfikowane pod kątem weryfikacji efektów kształcenia.

Weryfikacji efektów kształcenia służy również ankieta przeprowadzana wśród absolwentów Wydziału tuż po zakończeniu ostatniego roku studiów. W roku 2014/2015 została ona zastosowana po raz pierwszy wobec pierwszych absolwentów realizujących program kształcenia, którego rdzeń stanowią efekty kształcenia. Wyniki ankiety zostały

przedstawione Zespołowi Programowemu ds. kierunku Geografia celem ich stosownego wykorzystania w pracach nad udoskonalaniem programu kształcenia.

Weryfikacja programów kształcenia dla kierunku Geografia odbywa się przed rozpoczęciem roku akademickiego i kolejnego semestru. Zespół Programowy opiniuje zebrane sugestie i uwagi. Po zaopiniowaniu przez WZJK, rozwiązania zaproponowane przez Zespół są przedstawiane Radzie Wydziału.

Wprowadzony na WNoZiGP system zapewnienia jakości kształcenia umożliwia efektywną analizę efektów kształcenia oraz skuteczne monitorowanie i doskonalenie programu kształcenia. Analiza uchybień stwierdzonych podczas poprzedniej wizytacji zamieszczonych w tabeli oceny jakości kształcenia (zał. 3) w świetle obecnie realizowanego programu pokazuje dobitnie, że wdrożony system zapewnienia jakości kształcenia pozwala na efektywną diagnozę słabych stron programu kształcenia i na ich skuteczną korektę. Potwierdzają to także opinie studentów. Jednak, jak pokazuje relacja ze spotkania ze studentami zamieszczona poniżej (w punkcie 2), poprawy wymaga komunikacja pomiędzy władzami jednostki a studentami służąca upowszechnianiu informacji nt. możliwych i/lub wprowadzonych zmian w procesie kształcenia, a także o obiektywnych ograniczeniach tych zmian istniejących w danym momencie.

- 2) w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni.

System zapewniania jakości kształcenia, wprowadzony w ramach wizytowanego kierunku uwzględnia rolę studentów w wielu aspektach jego funkcjonowania. Studenci przede wszystkim uczestniczą w ocenie zajęć dydaktycznych, nauczycieli akademickich oraz obsługi administracyjnej Wydziału i niektórych jednostek ogólnouczelnianych. Reprezentanci ogółu studentów zrzeszeni w samorządzie studenckim zasiadają w Wydziałowym Zespole ds. Jakości Kształcenia, gdzie poruszane są kwestie związane z doskonaleniem procesu kształcenia.

Obecnie wszystkie kwestionariusze ankietowe mają formę elektroniczną, udostępnianą studentom poprzez wewnętrzną platformę informatyczną Uczelni, w określonym okresie czasowym. Studenci mają zatem około miesiąca na wypełnianie ankiet. Ankiety są w pełni anonimowe, co potwierdzili także sami studenci.

Studenci obecni na spotkaniu z ZW PKA zgłosili uwagi dotyczące konstrukcji kwestionariusza ankietowego. Ich zdaniem kwestionariusz ten nie w pełni oddaje specyfikę ich Wydziału oraz kierunku ich studiów. Zdaniem studentów ankiety są zbyt długie, a wypełnienie ich jest procesem na tyle żmudnym, że nieliczni wypełniają wszystkie dostępne ankiety.

Kwestionariusze ankietowe dotyczące zajęć dydaktycznych zawierają ogólne pytania m.in. na temat jakości i komunikatywności przekazywanej wiedzy, zdolności komunikacyjnych nauczyciela akademickiego, a także aspektów technicznych zajęć (np. punktualność). Kwestionariusz zawiera także pole swobodnego komentarza. Studenci stwierdzili, że zwykle pozostawiają to pole puste; jako przyczynę podają długość ankiety i zbyt długi czas jaki należy poświęcić na jej wypełnienie.

Studenci obecni na spotkaniu z ZW PKA podnieśli kwestię poziomu zwrotu ankiet. Wśród studentów powstało przekonanie, że wyniki ankiet brane są pod uwagę dopiero w przypadku wypełnienia ponad 80% ankiet. Tę sytuację studenci uznali za zniechęcającą do procesu ewaluacji. Członkowie WZJK oraz nauczyciele akademicy obecni na zebraniu z kadrą nauczającą uznali to za nieporozumienie wynikłe prawdopodobnie ze złej interpretacji

jakiegoś przykładu lub uzasadnienia prośby o wypełnianie ankiet. Ponieważ zasady Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia nie zawierają zapisów o progu zwrotu, ZW rekomenduje dokładne wyjaśnienie studentom zasad funkcjonowania tego systemu.

W czasie spotkania z ZW PKA studenci wskazali na kilka przypadków zmian wprowadzonych jako skutek analizy wyników procesu ewaluacji zajęć dydaktycznych. Większość zmian była skutkiem sugestii studentów dotyczących korekty prowadzenia poszczególnych zajęć lub formy egzaminu. Tego typu informację zwrotną trafiającą do studentów należy określić jako dobrą praktykę. Z drugiej strony studenci podali przykłady sytuacji kiedy ankiety nie spełniły swojej funkcji, tj. pomimo ich zdecydowanie krytycznych uwag nie nastąpiła poprawa w zakresie prowadzenia przedmiotu.

W procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości na wielu etapach kształcenia uczestniczą interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni. Istotny udział w tym procesie mają nauczyciele akademicki, m.in. poprzez realizację projektów badawczych i zapewnienie wysokiej jakości sprzętu do badań i zajęć dydaktycznych. Należy podkreślić, że wyposażenia w sprzęt laboratoryjny wchodzi w skład bazy dydaktycznej, która w opinii ZW uzyskała ocenę wyróżniającą. Ponadto, dzięki zaangażowaniu pracowników naukowo-dydaktycznych studenci uczestniczą w badaniach naukowych, co ma trudny do przecenienia wpływ na jakość kształcenia. Interesariusze zewnętrzni mają bezpośredni wpływ na jakość kształcenia w trakcie praktyk. W ramach umów z interesariuszami zewnętrznymi prowadzona jest szeroka współpraca badawcza i edukacyjna. O tych faktach i procesach świadczy dokumentacja oraz spotkania z nauczycielami akademickimi zarówno ogólne jak i w poszczególnych pracowniach.

Dobłą praktyką wpisującą się w system zapewniania jakości kształcenia są regularne spotkania samorządu studenckiego i Władz Wydziału z ogółem studentów, podczas których omawiane są także kwestie związane z funkcjonowaniem systemu zapewniania jakości kształcenia. Spotkania te organizowane są co najmniej raz w roku akademickim. Oprócz spotkań z ogółem studentów, organizowane są także bardziej szczegółowe spotkania Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia z przedstawicielami samorządu studenckiego. W ramach tych spotkań, przedstawiciele samorządu studenckiego są zapoznawani z dokumentacją badań ankietowych, w tym z wynikami ankiet studenckich przeprowadzanych w poprzednim semestrze.

Przedstawiciele samorządu studenckiego zasiadają w Wydziałowym Zespole ds. Jakości Kształcenia, dzięki czemu uzyskują bieżące informacje na temat funkcjonowania całego systemu, w tym dostęp do wyników ewaluacji zajęć dydaktycznych i jednostek administracyjnych.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+/-	+
umiejętności	+/- *)	+	+	+	+/-	+
kompetencje społeczne	+/- *)	+	+	+	+/-	+

- + - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- +/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia
- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

*) Ocena +/- odzwierciedla niepełne zdefiniowanie zakładanych efektów kształcenia.

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

1) Jednostka zarządza kierunkiem studiów w sposób przejrzysty oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia. Wyniki tej oceny stanowią podstawę ulepszania samego programu studiów oraz poprawy metod jego realizacji. Ponieważ studenci zgłaszają uwagi dotyczące niedostatecznego poziomu informacji o zasadach funkcjonowania systemu ZW zaleca znalezienie skutecznych form informowania ogółu studentów o środkach podjętych w celu poprawy jakości kształcenia, a zwłaszcza o wynikach podjętych działań. Zalecenie to skierowane jest nie tylko do członków WZJK ale przede wszystkim do samorządu studenckiego.

2) Interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni uczestniczą w zapewnianiu i budowie kultury jakości kształcenia na wielu płaszczyznach. Ogół studentów ma możliwość wypełniania w formie elektronicznej ankiet studenckich dotyczących zajęć dydaktycznych i funkcjonowania Uczelni. Podkreślają oni jednak fakt, iż sposób konstrukcji a zwłaszcza długość kwestionariuszy ankietowych nie ułatwia uczestnictwa w procesie ewaluacji.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	program studiów		X			
4	zasoby kadrowe		X			
5	infrastruktura dydaktyczna	X				
6	prowadzenie badań naukowych		X			
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia).

Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS spełnia warunki niezbędne do uzyskania zakładanych efektów kształcenia i do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na kierunku Geografia. Efekty kształcenia programu ocenianego kierunku zostały sformułowane w sposób jasny, zgodny z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku opracowaną przy udziale wszystkich grup interesariuszy. Szczegółowe cele i efekty kształcenia, treści programowe oraz narzędzia dydaktyczne dla poszczególnych przedmiotów zostały przedstawione w sylabusach. Jednostka opracowała poprawny system oceny efektów kształcenia uzyskiwanych w ramach poszczególnych przedmiotów. System ten umożliwia

weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym poziomie prowadzonych studiów. Realizowany obecnie program studiów jest prawidłowo skonstruowany i umożliwia osiągnięcie założonych celów kształcenia. Efekty kształcenia, treści programowe oraz przyjęte formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość. Przegląd dorobku i kompetencji osób zaproponowanych do minimum kadrowego oraz pozostałej kadry prowadzącej zajęcia na kierunku Geografia pozwalają wnosić, że dobór kadry nauczającej gwarantuje zapewnienie wysokiej jakości kształcenia. Stwierdzenie to wzmacnia polityka kadrowa Wydziału, skierowana na podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój naukowy i dydaktyczny nauczycieli akademickich. Mocną stroną kształcenia stanowi baza dydaktyczna Wydziału: wyposażenie laboratoriów, zaopatrzenie sal dydaktycznych w sprzęt komputerowy i biblioteka uczelniana, umożliwiając w pełni osiągnięcie założonych efektów kształcenia. Na Wydziale funkcjonuje Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia, którego konstrukcja i narzędzia służące monitorowaniu procesu nauczania dają gwarancję jakości. Na podstawie przedłożonych dokumentów oraz odbytych spotkań można stwierdzić, że na Uczelni i na Wydziale stworzono przejrzystą strukturę zarządzania jakością kształcenia oraz zapewniono jej monitorowanie. Obowiązujące w wizytowanej jednostce przepisy wewnętrzne zapewniają należyty udział nauczycieli akademickich oraz studentów w organach kolegialnych odpowiedzialnych za doskonalenie jakości kształcenia. Pozytywnie należy również ocenić wpływ na zapewnianie wysokiej jakości kształcenia interesariuszy zewnętrznych. Studenci kierunku Geografia WNoZiGP UMCS aktywnie uczestniczą w określaniu koncepcji kształcenia poprzez udział w posiedzeniach Rady Wydziału oraz Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia. Obecni na spotkaniu z ZW PKA studenci nie wskazali problemów, które wymagałyby natychmiastowego rozwiązania; doceniają starania kadry, która motywuje ich do systematycznej nauki poprzez stosowane metody dydaktyczne. Natomiast wyrazili zainteresowanie większym naciskiem na aspekt praktyczny studiów. Pomimo ogólnie pozytywnej oceny kierunku należy rozważyć wprowadzenie udoskonaleń zaleconych w raporcie.

- 1) Studenci wskazali na niedogodność wprowadzonego systemu modułowego oraz na przypadki powtarzania się treści kształcenia pomiędzy modułami.
- 2) Krytyce podlegała także stosowana w nadmiarze metoda dydaktyczna polegająca na przygotowaniu i przedstawieniu projektu w postaci prezentacji multimedialnej. ZW rekomenduje podjęcie z samorządem studenckim konsultacji, które wyjaśnią uwagi studentów dotyczące systemu modułowego, projektów studenckich oraz niedociągnięć organizacyjnych pojawiających się zwłaszcza na początku roku akademickiego.
- 3) Wskazane jest także zebranie od studentów opinii na temat konkretnych przedmiotów, które ich zdaniem mają przypisaną zbyt niską punktację ECTS. Działania takie winny także mieć na celu uświadomienie wszystkim studentom zasad funkcjonowania systemu ECTS. Należy podkreślić, że postulat uporządkowania punktacji pojawił się już podczas poprzedniej oceny PKA przeprowadzonej w r. 2008/9.
- 3) Pożyteczne byłoby usprawnienie polityki informacyjnej, tak aby wyeliminować tworzenie się pogłosek sprzecznych z intencjami nauczycieli akademickich pracujących nad usprawnieniem procesu kształcenia i sposobów weryfikacji jego efektów.
- 4) Zastrzeżenia ZW budzą zadawane na egzaminach dyplomowych pytania, prawie wyłącznie związane z tematem pracy oraz specjalności. Pytania egzaminacyjne powinny uwzględniać cały zakres studiowanego kierunku.
- 5) Korekty wymaga także opis efektów kształcenia, co szczegółowo zanalizowano w p.2.1.

6) Współpraca międzynarodowa w formie wymiany kadrowej z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą jest stosunkowo słabo rozwinięta i powinna zostać zdecydowanie rozszerzona i zintensyfikowana. Podobnie intensyfikacji wymaga wymiana studencka prowadzona w ramach programu Erasmus.

7) ZW zaleca weryfikację sposobu nauczania języka angielskiego. Te działania są niezbędne jeśli Jednostka poważnie traktuje deklarowane w p. 9.3 strategii umiędzynarodowienie studiów geograficznych.

W odpowiedzi na raport Zespołu Wizytującego z wizytacji przeprowadzonej w dniach 12–13 stycznia 2015 r na kierunku „geografia” zawartej w piśmie z dnia 29 kwietnia 2015 r, Uczelnia ustosunkowała się do uwag i zaleceń zawartych w raporcie. W odpowiedzi Uczelni wiele miejsca poświęcono krytycznym opiniom studentów artykułowanym podczas spotkania z przedstawicielem Parlamentu Studentów. Zespół Wizytujący PKA zanalizował wszystkie uwagi studentów i pozytywnie ocenia decyzje Rady Wydziału podjęte w odpowiedzi na interpelacje studenckie. Zespół przyjmuje także wyjaśnienia Władz Wydziału, że oczekiwania studentów są często rozbieżne i zmienne w czasie, jednostkowe opinie bywają podnoszone do rangi głosu ogółu, zaś część oczekiwań może przerastać możliwości Wydziału funkcjonującego w określonych warunkach ekonomicznych. Dlatego zaproponowana ocena kryterium 7 jest w pełni pozytywna. W odpowiedzi na raport szczegółowo omówiono również środki zmierzające do wzmocnienia internacjonalizacji studiów geograficznych. Akcja informacyjna przeprowadzona wśród studentów już zaowocowała wzrostem zainteresowania uczestnictwem w wymianie studenckiej w ramach projektu Erasmus+. W związku z wątpliwościami dotyczącymi formalnych warunków przyporządkowania kierunkowych efektów kształcenia do określonych obszarów kształcenia Wydział skierował do MNiSW pytania dotyczące tej kwestii. W odpowiedzi Ministerstwo potwierdziło, że przyporządkowanie kierunku studiów do jednego lub kilku obszarów kształcenia pozostaje w gestii uczelni. Niezależnie od tego czy Wydział zadecyduje o pozostawieniu dotychczasowego przyporządkowania kierunku „geografia” wyłącznie do jednego obszaru nauk przyrodniczych czy zechce zmienić ten stan rzeczy, konieczne jest konsekwentne uzupełnienie obecnych odniesień kierunkowych efektów kształcenia.

Program kształcenia kierunku „geografia” realizowany na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS jest oryginalną ofertą dydaktyczną, zgodną z profilem badawczym pracowników naukowo-dydaktycznych. Zespół PKA dostrzega dbałość władz Wydziału o oceniany kierunek studiów, jego unowocześnianie i otwarcie na potrzeby rynku pracy. Uwagi krytyczne zamieszczone w raporcie z wizytacji dotyczą w większości spraw drugorzędnych z punktu widzenia jakości kształcenia i nie wpływają na ocenę w pełni pozytywną. Tym niemniej godna podkreślenia jest złożona przez Władze Wydziału deklaracja szybkich zmian mających na celu poprawę istniejących jeszcze niedociągnięć.

Przewodnicząca Zespołu Wizytującego

prof. dr hab. Halina Gabryś